

Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü

**TÜBİTAK Vizyon 2023
Teknoloji Öngöruları Projesi**

Makine – Malzeme Paneli ve Tekstil Paneli

**8-9 Kasım 2002
“2023 Dünyasında Türkiye”
Çalışma Raporu**

Gebze / KOCAELİ

İçindekiler

Sunuş.....	Error! Bookmark not defined.
1. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması Çalışması	3
2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change) Belirlenmesi.....	7
3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change) Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi	13
4. 2023 Dünyasında Türkiye Senaryolarının Oluşturulması	19
5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması	27
6. Çalıştay Değerlendirmesi.....	30

Ekler

Ek 1. Katılımcı Listesi	33
Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi	35
Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları Tam Listesi	44
Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri.....	68
Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları	81
Ek 6. TÜSSİDE Çalıştay Değerlendirme Anketi Sonuçları	90
Ek 7. Çalıştay Programı	95
Ek 8. Çalıştay Kapanışında Çekilen Fotoğraf	97

Tablolar

Tablo 1. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması Çalışması Sonuçları	3
Tablo 2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları	8
Tablo 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları.....	13
Tablo 4. Türkiye Senaryoları – Olumlu Senaryo	20
Tablo 5. Türkiye Senaryoları – Olumsuz Senaryo	22
Tablo 6. Türkiye Senaryoları – Olası Senaryo	25
Tablo 7. 2023 Türkiye Vizyonu Çalışması Sonuçları –Vizyon Evrensel.....	27
Tablo 8. 2023 Türkiye Vizyonu Çalışması Sonuçları –Vizyon Grup Uzun....	27
Tablo 9. 2023 Türkiye Vizyonu Çalışması Sonuçları –Vizyon Grup Uzlaşma	29
Tablo 10. Çalıştay Değerlendirme Anket Sonuçları Özet Tablosu	30

Şekiller

Şekil 1. Senaryo Çalışmasının Grafikle Gösterimi	19
--	----

Sunuş

24 Aralık 2001'de Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu tarafından onaylanan **"Vizyon 2023: Bilim ve Teknoloji Stratejileri Projesi"** kapsamında, 8-9 Kasım 2002 tarihlerinde "Makine – Malzeme Paneli" ve "Tekstil Paneli" tarafından **"2023 Dünyasında Türkiye"** çalışması gerçekleştirilmiştir.

"2023 Dünyasında Türkiye" çalışmasının amacı; içinde yaşamak isteyeceğimiz geleceğin Türkiye'sinin resmini, farklı toplum kesimlerinden geniş bir topluluğa çizdirmek ve olası dünya tablolarının içinde görebilmektir.

Bu rapor, 30 kişinin katılımıyla* TÜSSİDE tesislerinde yürütülen, **"2023 Dünyasında Türkiye"** çalışması sırasında oluşan veri ve bilgilerden oluşmuştur.

Programda gerçekleştirilen çalışmalar şöyledir:

1. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması.
2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change) Belirlenmesi.
3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change) Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi.
4. 2023 Dünyasında Türkiye Senaryoları.
5. 2023 Türkiye Vizyonu Belirlenmesi.

Bütün bu çalışmalar, zaman zaman grup çalışmaları halinde sürdürülmüştür. Raporda sunulan çalışma sonuçları; eğitim sırasında katılımcıların tartışıp görüş birliğine vardığı çıktılarının son hali olup, TÜSSİDE tarafından üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

* Katılımcı listesi Ek 1'de sunulmuştur.

Bütün öngörüler yanılır !

Bu insana bahşedilmiş çok nadir kesin bilgilerden biridir. Ama öngörüler gelecek hakkında yanılrsa da, kendilerini dile getirenler hakkında doğruyu söylerler; onların şimdiki zamanı nasıl yaşadıklarını anlatmak için en iyi anahtardırlar.

MİLAN KUNDERA "Bilmemek"

1. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması Çalışması

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler; uzun vadeli ve kısa vadeli, dinamik ve statik performansı değerlendirmek için kullanılan izafi elemanlardır. Kriterlerinin belirlenmesinin altında yatan felsefe bir "hedef" belirleyip bu hedefe erişip erişemediğimizi kontrol etmektir.

Ulusal rekabet gücünü belirleyen ana kriterler;

- Ekonomik performans,
- Kamunun etkinliği,
- İş dünyasının etkinliği,
- Altyapının etkinliği olarak sınıflandırılabilir.

Yapılan çalışmada, katılımcılar 4 karma gruba ayrıldı. Dört aşamada gerçekleştirilen çalışmanın ilk aşamasında her bir grup yukarıda yer alan sınıflardan biri için 40 dakikada kriterler listesi oluşturdu. İkinci, üçüncü ve dördüncü aşamalarda ise diğer grupların oluşturdukları listeleri inceleyerek eklemeler yaptılar. Tüm grupların fikirleri ile oluşan listeler yine ilk gruplar tarafından 10'a indirildi. Elde edilen listelerin tamamı Ek 2'de, 10'a indirilmiş listeler ise Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması Çalışması Sonuçları

Ana Kriter Adı	Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler
Ekonomik Performans Kriterleri	<ol style="list-style-type: none">1. Sektörel üretim ve harcamalar büyümenin kaynağı2. Yüksek katma değer yaratan sektörler3. Kaynakların dengeli, süreklilik sağlayacak şekilde dağılımı ve kaynak israfının önlenmesi4. Öncelikli sektörlerin etkinlik odaklı belirlenmesi5. Sermaye yoğun teknolojiye dayalı yüksek katma değerli ürünlerin ihracatı

**Tablo 1. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması
Çalışması Sonuçları (Devam)**

Ana Kriter Adı	Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler
Ekonomik Performans Kriterleri (Devam)	<ol style="list-style-type: none">6. Yabancı sermayenin doğrudan öncelikli ve rekabet üstünlüğü doğuracak sektörleri tetikleyici şekilde yönlendirilmesi7. Niteliği arttırıcı sürekli eğitim doğrultusunda nitelikli iş gücüne dayalı istihdam8. Faktör piyasalarının rekabetçi piyasa şartlarına göre düzenlenmesi9. Yaratılan değerın adil paylaşımı10. Makro ekonomik dengelerin avantaj yaratacak şekilde uyumlandırılması
Kamunun Etkinliği Kriterleri	<ol style="list-style-type: none">1. Yargının etkinliği (isabet, hız, evrensellik, kuvvetler dengesine uyum)2. Performans ölçütlerine dayalı kamu yönetim anlayışı (hesap verilebilirlik, keyfilikten uzaklık)3. Saydamlık (kamu uygulamalarının açıklığı (alenilik), yolsuzluk endeksi (corruption index))4. Demokratik katılıma açıklık5. a. Temel altyapı ve hizmetlerde kamunun payı (kamu harcamalarındaki GSMH %) b. Ticari faaliyetlerde kamunun payı6. "Yerinde" inisiyatif kullanabilme yeteneği (bürokrasi etkinliği-iş yapmak için imza sayısı)7. Kamu idaresine güvenirlilik endeksi (reel faiz oranları, istikrar)8. Eğitim - sayısal ve niteliksel kriterler9. Ulusal inovasyon sisteminin etkinliği10. Kamu çalışanlarının etkinliği

**Tablo 1. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması
Çalışması Sonuçları (Devam)**

Ana Kriter Adı	Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler
İş Dünyasının Etkinliği Kriterleri	<ol style="list-style-type: none">1. Ar-ge harcama payı2. Çalışma yaşındaki nüfusun oranı3. Borsaya kota edilen şirket sayısı4. Satın alma gücü kalitesi cinsinden genel verimlilik5. Eğitilmiş insan gücü6. İş gücü verimliliği7. Yabancı sermaye payı8. Yeni firma sayısı / girişimcilik9. Sosyal sorumluluk10. Dünya ticaretindeki pay
Altyapı Kriterleri	<ol style="list-style-type: none">1. Enerjide dışa bağımlılığı asgari düzeye indiren, uygun maliyetlerle güvenli seçeneklerin yaratılması; sürdürülebilir, çevre dostu enerji teknolojilerinde yetkinlik2. Hızlı, ekonomik ve teknolojik açıdan yetkin, entegre ulaşım sistemleri3. Suyun stratejik karakterli bir kaynak olarak değerlendirilmesi ve su teknolojisinin geliştirilebilmesi4. Enformasyon ve telekomünikasyon, bilgi (knowledge) teknolojileri, biyoteknoloji – genomics, nanoteknoloji, malzeme teknolojileri ve diğer tetikleyici teknolojilerde birinci lig5. Temiz ürün, temiz üretim teknolojilerine egemenlik6. Doğal kaynakların değerlendirilmesinde ekonomik faydanın maksimizasyonu7. Kültür ufku geniş, yaratıcı ve sorgulayıcı, bilim ve teknolojiyle barışık, nitelikli istihdam yaratan bir eğitim

**Tablo 1. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması
Çalışması Sonuçları (Devam)**

Ana Kriter Adı	Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler
Altyapı Kriterleri (Devam)	8. Sağlıkta AB normlarına uyum, uluslararası düzeydeki hakların yerleştirilmesi 9. Uluslararası altyapı ağlarına entegrasyon 10.Yeterliliği belgelendirilmiş (sertifikasyona dayalı) kurumlar ve eğitim sistemi

2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change) Belirlenmesi

Temel eğilimler ve itici güçler; dünyadaki değişiklikleri ve gelişmeleri belirleyecek etkenlerdir. Dünyadaki temel eğilimlerin ve itici güçlerin belirlenmesinin amacı; ulusal vizyonu ve senaryoları, belirlenen eğilimler ve güçler ışığında oluşturmaktır.

Dünyayı başlıca etkileyen temel eğilimler ve itici güçler;

- Ekonomik,
- Siyasi / Askeri,
- Teknolojik,
- Ekolojik,
- Toplumsal / Kültürel olarak sınıflandırılabilir.

Yapılan çalışmada, katılımcılar uzmanlıklarına göre yukarıda belirtilen sınıflara ayrıldı. Bir masa etrafında oturan katılımcılardan önlerindeki kağıda her 5 dakikada 2 fikir yazmaları ve her süre sonunda kağıtların yanındaki grup arkadaşına vermesi istendi. Bu işlem her kağıdın başlangıçtaki kişilere kadar gelmesine kadar devam etti. Bir grupta oluşan fikirlerin tamamı, yine aynı grup tarafından değerlendirilip 20'ye indirildi. Uzmanlık grupları ile indirgenen listeler daha sonra oluşturulan karma gruplara verildi. Karma gruplar kendilerindeki listeleri önceliklendirerek 10'a indirdi. Elde edilen listelerin tamamı Ek 3'te, 10'a indirilmiş listeler ise Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları

Kategori		Temel Eğilimler ve İtici Güçler
Ekonomik	Trend	<ol style="list-style-type: none">1. Küreselleşmenin gelişmeye devam etmesiyle Dünya ölçeğinde rekabet şiddetlenecek.2. Çin, Hindistan ve Avrasya gibi yeni üretim ve ticaret olanakları ortaya çıkacak.3. Teknolojik kapasitenin ekonomik gelişmelerdeki rolü daha da artacak ve fikri mülkiyetin önemi artacak, dağılımı daha da eşitsiz hale gelecek.4. İş gücünün niteliğinde bilgi hayati bir önem kazanacak ve bilgiye dayalı ekonomik faaliyetler istihdam içinde en önemli paya sahip olacak.5. Uluslararası standartlar hayati önem taşıyacak.
	Belirsizlik	<ol style="list-style-type: none">1. Ülke içi ve ülkelerarası eşitsizlikler artacak (yaşam kalitesi) (çok/az).2. Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek(çok/az).3. İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(çok/az).4. Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak; ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak; devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak; sosyal devletin işlevi değişecek(çok/az).5. Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturacak/oluşturmayacak.
Siyasi/Askeri	Trend	<ol style="list-style-type: none">1. Terörist eylemler engellenemeyecek.2. Uluslararası çatışmalarda dini ve etnik ayrımlar istismar edilecek.3. Afrika yoksulluk içinde kalarak siyasi etkinliği artmayacak.4. Ortadoğu çatışma odağı olmaya devam edecek.

Tablo 2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

Kategori		Temel Eğilimler ve İtici Güçler
Siyasi/Askeri (Devam)	Belirsizlik	<ol style="list-style-type: none">1. Bölgesel bloklajmalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı azalacak.2. Çin ve Uzakdoğu askeri bir güç olarak ortaya çıkacak / çıkmayacak.3. AB siyasi olarak genişleyerek güçlenecek/AB dağılacak.4. ABD'nin Çin ile siyasi çatışması olasıdır.5. ABD en üstün askeri güç olmaya devam edecek/etmeyecek.6. ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı artacak / artmayacak.
Teknolojik	Trend	<ol style="list-style-type: none">1. Teknolojik inovasyondaki yetkinlik rekabet gücü açısından mutlak bir belirleyici olacak.2. Bütün sektörlerde bilişim ve iletişim teknolojilerinin önemi artarak devam edecektir.3. Bioteknoloji, nanoteknoloji vb. jenerik teknolojiler gelişimlerini hızla sürdürecektir ve ekonomik ve sosyal hayatta önemli değişimlere neden olacaktır.4. Ulusal ölçekten firma ölçeğine kadar teknoloji yönetimi en az, teknolojiye sahip olmak kadar önem kazanacaktır.5. Gelişmekte olan ülkelerde geleneksel ürünler üretilmeye devam edecektir.6. Çevrenin korunması amacı ile yenilenebilir enerji elde edilmesi ve temiz, geri dönüşen ürün ve temiz üretim önem kazanmaya devam edecektir.7. Tohumda teknolojiye egemen ülkeler dünya tarımını kontrol edecek.

Tablo 2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

Kategori		Temel Eğilimler ve İtici Güçler
Teknolojik (Devam)	Belirsizlik	<ol style="list-style-type: none">1. Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı gittikçe artacak ve teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratacaktır/yaratmayacaktır.2. Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumlu/olumsuz etkileri olacaktır.3. Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği belirsizdir. (Örn; Yarı iletken malzemesi olarak silisyum sınırına ulaşacak, yerine malzeme bulunması belirsiz)
Ekolojik	Trend	<ol style="list-style-type: none">1. Doğal enerji kaynaklarının azalması sonucunda (a) enerji savaşları artacak; (b) çevreyi kirletmekte ısrarlı olan ülkeler toplum uluslar arası tarafından dışlanacak; (c) radikal iklim değişiklikleri sonucunda yakıt pili ve çevre teknolojileri gelişecek, bu ürünlerin endüstriyel üretimi tetiklenecek, sonunda çevre kirliliği azalacak ve küçük-bağımsız yerleşim birimleri gelişecek.2. Hem yüksek ve yoğun yerleşimler, hem de merkezden iyice uzak küçük-dağınık yerleşimler yaygınlaşacak. Buna bağlı olarak konutlar daha fazla kullanılacak. Konutlarda daha çok zaman geçirilecek. Kişi başına düşen konut alanı artacak (hane başına kişi sayısı azalacak).3. Toplumsal, kültürel ve psikolojik olarak sürdürülebilir bir yaşam arayışı içindeki, benzer nitelikli bireyler birlikte yaşayacak. Konutların güvenliği meselesi önem kazanacak. "Kapatılabilir" yerleşim birimleri kural haline gelecek hatta konut gökdelenleri yaygınlaşacak.4. Endüstriyel tarım nedeniyle ortaya çıkan sorunlar nedeniyle ortaya çıkan sorunlar, ekolojik tarımın öne çıkmasını sağlayacak ve ekonomik hale gelecek.

Tablo 2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

Kategori		Temel Eğilimler ve İtici Güçler
Ekolojik (Devam)	Trend	<p>5. Gelişmiş ülkeler korunmuş steril alanlar olma özelliğini kaybedecek, kirlilik herkesi etkileyecek.</p> <p>6. Kuraklık ve kullanılabilir suyun sınırlı olması suyun taşıyıcı olmadığı kuru atık sistemlerinin ve geri dönüştürülmüş suyun kullanılmasını yaygınlaştıracak. Kuraklık savaşlara sebebiyet verecek.</p>
	Belirsizlik	<p>1. Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olacak/mümkün olmayacak</p> <p>2. İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek), müzakere sonucunda global anlaşma sağlanacak / sağlanamayacak.</p> <p>3. a. Mevcut üretim-tüketim alışkanlıklarının ortaya çıkardığı sonuçlar nedeniyle sürdürülebilir-atıksız üretim sistemleri geliştirilecek, güneş kaynaklı (rüzgar, su, bioküyle...) yenilenebilir enerjilere dayalı bir hidrojen ekonomisine geçiş, hem iklim konusunda hem kirlilik konusunda olumlu etkiler yaratacak.</p> <p>3. b. Mevcut sistem hidrojen ekonomisinin yerleşmesine imkan/izin vermeyecek.</p> <p>4. Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanacaktır/tanımlanamayacaktır.</p>
Toplumsal/Kültürel	Trend	<p>1. Makdonaltlaşma artacak, (tektipleşme) yoğunlaşacak ama yerel kültürler direnecek, direnmeyen kültürler kimliksizleşecek.</p> <p>a. Kimlik politikası, b. Yerel bilgi üretimi.</p> <p>2. Küreselleşen tüketim, yani bireyselleşen tüketim kalıpları yaratacak (gıda, güvenlik, sağlık).</p> <p>3. "Çok yönlü", "çok becerikli" bireylerden oluşan toplum</p>

Tablo 2. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

Kategori		Temel Eğilimler ve İtici Güçler
Toplumsal/Kültürel (Devam)	Trend (Devam)	<ol style="list-style-type: none">4. Çalışma mekanı (ev-işyeri) çalışma süresi (kısa-uzun)5. Aile-namus/ahlak geleneksel yargılara dönüşecek, yeni aidiyetler oluşacak.6. Nüfus artış hızı azalacak.7. Yerleşik toplumsal normlar yerinden sökülürken yerine oturacak yeni normlar (değerler) oluşacak.8. Yerler mekanından akımlar mekanına geçiş (kültür yere bağlı olmaktan kurtuluyor).9. Kültürel farklılık yaşam tarzı/tüketim kalıbı farklılıkları yaratıyor.
	Belirsizlik	<ol style="list-style-type: none">1. Sanal etkileşim-yüz yüze etkileşim (hangisi hakim olacak?)

3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change) Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi

Çalışmanın amacı, dünyadaki temel eğilimler ve itici güçlerin Türkiye'nin rekabet gücüne etkilerinin tespit edilmesidir.

Her bir temel eğilim ve itici gücün, 4 başlık altında toplanan kriterler üzerine etkisinin analiz edileceği matrisler hazırlandı. Önce bireysel, sonra grup olarak yapılan analiz sonucunda oluşan etkiler Tablo 3'te yer almaktadır. Analiz edilen temel eğilim ve itici gücün etkisi olumlu ise pozitif, olumsuz ise negatif, etkisiz olarak nitelendirildi ise 0 olarak belirtildi.

Tablo 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları

Temel Eğilimler ve İtici Güçler (Trendler)	Değerlendirme	
Teknolojik inovasyondaki yetkinlik rekabet gücü açısından mutlak bir belirleyici olacak.	++	0
Bütün sektörlerde bilişim ve iletişim teknolojilerinin önemi artarak devam edecektir.	++	0
Biyoteknoloji, nanoteknoloji vb. jenerik teknolojiler gelişimlerini hızla sürdürecektir ve ekonomik ve sosyal hayatta önemli değişimlere neden olacaktır.	++	0
Ulusal ölçekten firma ölçeğine kadar teknoloji yönetimi en az, teknolojiye sahip olmak kadar önem kazanacaktır.	++	0
Küreselleşmenin gelişmeye devam etmesiyle dünya ölçeğinde rekabet şiddetlenecek.	++	0
İş gücünün niteliğinde bilgi hayati bir önem kazanacak ve bilgiye dayalı ekonomik faaliyetler istihdam içinde en önemli paya sahip olacak.	++	0
Uluslararası standartlar hayati önem taşıyacak.	++	0

Tablo 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

Temel Eğilimler ve İtici Güçler (Trendler)	Değerlendirme	
Endüstriyel tarım nedeniyle ortaya çıkan sorunlar nedeniyle ortaya çıkan sorunlar, ekolojik tarımın öne çıkmasını sağlayacak ve ekonomik hale gelecek.	++	0
Kuraklık ve kullanılabilir suyun sınırlı olması suyun taşıyıcı olmadığı kuru atık sistemlerinin ve geri dönüştürülmüş suyun kullanılmasını yaygınlaştıracak. Kuraklık savaşlara sebebiyet verecek.	++	-
Makdonaltlaşma artacak (tektipleşme) yoğunlaşacak ama yerel kültürler direnecek, direnmeyen kültürler kimliksizleşecek (kimlik politikası, yerel bilgi üretimi).	++	-
Küreselleşen tüketim, yani bireyleşen tüketim kalıpları yaratacak (gıda, güvenlik, sağlık).	++	--
"Çok yönlü", "çok becerikli" bireylerden oluşan toplum.	++	0
Nüfus artış hızı azalacak.	++	0
Yerleşik toplumsal normlar yerinden sökülürken yerine oturacak yeni normlar (değerler) oluşacak.	++	0
Yerler mekanından akımlar mekanına geçiş (kültür yere bağlı olmaktan kurtuluyor).	++	-
Kültürel farklılık yaşam tarzı/tüketim kalıbı farklılıkları yaratıyor.	++	0
Çevrenin korunması amacı ile yenilenebilir enerji elde edilmesi ve temiz, geri dönüşen ürün ve temiz üretim önem kazanmaya devam edecektir.	+	0
Tohumda teknolojiye egemen ülkeler dünya tarımını kontrol edecek.	+	0
Çin, Hindistan ve Avrasya gibi yeni üretim ve ticaret olanakları ortaya çıkacak.	+	0
Teknolojik kapasitenin ekonomik gelişmelerdeki rolü daha da artacak ve fikri mülkiyetin önemi artacak, dağılımı daha da eşitsiz hale gelecek.	+	0

Tablo 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

Temel Eğilimler ve İtici Güçler (Trendler)	Değerlendirme	
Doğal enerji kaynaklarının azalması sonucunda ;enerji savaşları artacak, çevreyi kirletmekte ısrarlı olan ülkeler toplum uluslararası tarafından dışlanacak, radikal iklim değişiklikleri sonucunda yakıt pili ve çevre teknolojileri gelişecek, bu ürünlerin endüstriyel üretimi tetiklenecek, sonunda çevre kirliliği azalacak ve küçük-bağımsız yerleşim birimleri gelişecek.	+	0
Hem yüksek ve yoğun yerleşimler, hem de merkezden iyice uzak küçük-dağınık yerleşimler yaygınlaşacak. Buna bağlı olarak konutlar daha fazla kullanılacak. Konutlarda daha çok zaman geçirilecek. Kişi başına düşen konut alanı artacak (hane başına kişi sayısı azalacak).	+	0
Toplumsal, kültürel ve psikolojik olarak sürdürülebilir bir yaşam arayışı içindeki, benzer nitelikli bireyler birlikte yaşayacak. Konutların güvenliği meselesi önem kazanacak. "kapatılabilir" yerleşim birimleri kural haline gelecek hatta konut gökdelenleri yaygınlaşacak.	+	-
Gelişmiş ülkeler korunmuş steril alanlar olma özelliğini kaybedecek, kirlilik herkesi etkileyecek.	+	-
Çalışma mekanı (ev-işyeri) çalışma süresi (kısa-uzun)	+	0
Aile-namus/ahlak geleneksel yargılara dönüşecek, yeni aidiyetler oluşacak.	+	0
Terörist eylemler engellenemeyecek.	0	-
Uluslararası çatışmalarda dini ve etnik ayrımlar istismar edilecek.	0	-
Afrika yoksulluk içinde kalarak siyasi etkinliği artmayacak.	0	0
Ortadoğu çatışma odağı olmaya devam edecek.	0	-
Gelişmekte olan ülkelerde geleneksel ürünler üretilmeye devam edecektir.	0	0

Tablo 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

Temel Eğilimler ve İtici Güçler (Belirsizlikler)		Değerlendirme	
1	Bölgesel bloklaşmalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı azalacak.	++	0
	Bölgesel bloklaşmalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı artacak.	0	-
2	Çin ve Uzakdoğu askeri bir güç olarak ortaya çıkacak.	+	-
	Yeni bir askeri güç ortaya çıkmayacak.	0	0
3	AB siyasi olarak genişleyerek güçlenecek.	++	0
	AB dağılacak.	0	-
4	ABD'nin Çin ile siyasi çatışması olacaktır.	0	-
	ABD'nin Çin ile siyasi çatışması söz konusu olmayacaktır.	0	0
5	ABD en üstün askeri güç olmaya devam edecek	+	-
	ABD en üstün askeri güç olmaya devam etmeyecek.	0	0
6	ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı artacak.	+	0
	ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı azalacak.	0	-
7	Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı gittikçe artacak ve teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratacaktır.	++	0
	Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı fazlalaşacak ve bu nedenle teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratmayacaktır.	0	-
8	Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumlu etkileri olacaktır.	++	0
	Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumsuz etkileri olacaktır.	0	--

Tablo 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

Temel Eğilimler ve İtici Güçler (Belirsizlikler)		Değerlendirme	
9	Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği belirsizdir. (Örn. Yarı iletken malzemesi olarak silisyum sınırına ulaşacak, yerine malzeme bulunması belirsiz).	0	-
	Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği tahmin edilebilir.	+	0
10	Ülke içi ve ülkelerarası eşitsizlikler artacak (yaşam kalitesi) (çok).	0	--
	Ülke içi ve ülkelerarası eşitsizlikler artacak (yaşam kalitesi) (az).	0	-
11	Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek(çok).	+	0
	Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek(az).	+	0
12	İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(çok).	+	-
	İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(az).	+	-
13	Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak; ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum ögrütlerinin önemi artacak; devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak; sosyal devletin işlevi değişecek(çok).	+	0
	Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak; ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum ögrütlerinin önemi artacak; devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak; sosyal devletin işlevi değişecek(az).	+	0
14	Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturacak.	+	0
	Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturmayacak.	0	--

Tablo 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi Çalışması Sonuçları (Devam)

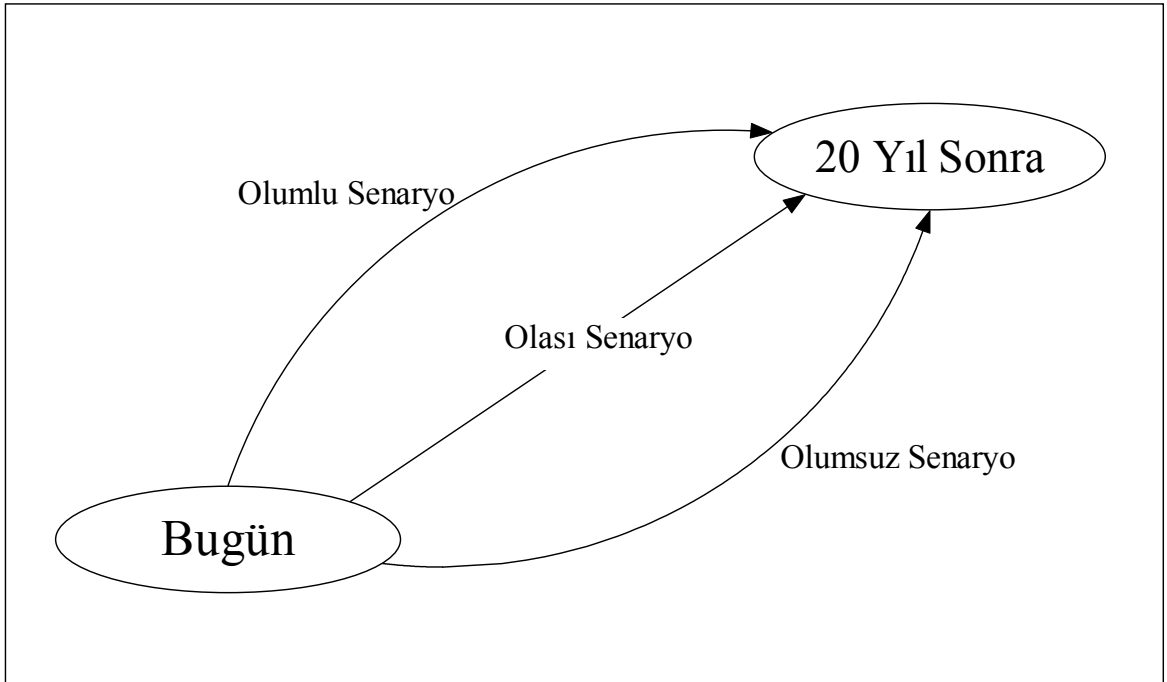
Temel Eğilimler ve İtici Güçler (Belirsizlikler)		Değerlendirme	
15	Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olacak.	+	-
	Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olmayacak.	+	-
16	İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanacak.	++	0
	İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanamayacak.	0	--
17	Mevcut üretim-tüketim alışkanlıklarının ortaya çıkardığı sonuçlar nedeniyle sürdürülebilir-atıksız üretim sistemleri geliştirilecek, güneş kaynaklı (rüzgar, su, bioküyle...) yenilenebilir enerjilere dayalı bir hidrojen ekonomisine geçiş, hem iklim konusunda hem kirlilik konusunda olumlu etkiler yaratacak.	+++	0
	Mevcut sistem hidrojen ekonomisinin yerleşmesine imkan/izin vermeyecek.	0	--
18	Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanacaktır.	+	-
	Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanamayacaktır.	+	-
19	İnsanlar arasında sanal etkileşim hakim olacak.	+	-
	İnsanlar arasında yüz yüze etkileşim hakim olacak.	++	0

4. 2023 Dünyasında Türkiye Senaryolarının Oluşturulması

Geleceği belirleyecek etkenleri bulduktan sonra bunların gelecekte gelebilecekleri konumlara göre yazılan senaryolar sanal olarak geleceği ziyaret etmeye ve gelecek olduğu zaman ona daha kolay uyum sağlamamıza yarar. Oluşturulan senaryolara göre hazırlanacak stratejik amaçlar oluşabilecek her türlü durumda vizyona ulaşmayı sağlayacaktır.

Yapılan senaryo çalışmasında katılımcılar tarafından gruplar halinde üç farklı senaryo oluşturuldu. Oluşturulan senaryo çeşitleri aşağıda listelenmiştir;

- Olumlu senaryo,
- Olumsuz senaryo,
- Olası senaryo.

Şekil 1. Senaryo Çalışmasının Grafikle Gösterimi

Dünyadaki temel eğilimlerin ve itici güçlerin Türkiye'nin rekabet gücüne etkisinin belirlenmesi çalışmasında oluşan sonuçlara göre her üç senaryo çalışması için farklı listeler oluşturuldu (Ek 4). Katılımcılara verilen listelerden yararlanarak oluşturulan Türkiye senaryoları Tablo 4, 5 ve 6'da yer almaktadır.

Tablo 4. Türkiye Senaryoları – Olumlu Senaryo

PEMBE DİZİ
<p>Küreselleşmenin devam etmesi ile Dünya ölçeğinde rekabet şiddetlenecek , yeni teknolojilere talep artacak ve teknolojik inovasyonda yetkinlik rekabet gücünün belirleyicisi olmaya devam edecektir. Her ölçekte teknoloji yönetimi önem kazanacak, bio ve nano teknoloji, genomik gelişimlerini hızla sürdürecektir, toplumsal hayatı etkileyecektir. Bütün sektörlerde bilşim teknolojilerinin önemi artarak devam edecektir. Uluslararası standartlar, fikri mülkiyet haklarının etkinliğini kuvvetlendirecektir. Gelişmelerle ülkelerarası eşitsizlikler uluslararası işbirliği ve çatışma yönetimi teknikleri ile en aza indirilmeye çalışılacak, en fakirlerin borçları silinecek, borçlu ülkelere indirimler ve kolaylıklar sağlanacaktır. Yeni işbirliği ve barış ortamı sayesinde serbest sermaye, mal ve hizmet akımlarının gelişmekte olan ülkeler ekonomilerini şiddetle olumsuz etkilemesini engelleyecek finansal rejimler ve uluslararası kurumlaşma sağlanmış olacak böylece yaratılan büyüme ekonomilerinden geçmişte serbest ticaretten olumsuz etkilenen ülkelerin daha fazla gelir elde etmeleri sağlanacak, gelir eşitsizlikleri azalacaktır.</p> <p>Teknoloji farkını azaltacak fırsatlar yeni teknolojik gelişmeler nedeni ile olası hale gelecektir.</p> <p>Turizm ekonomik sektör olarak büyüyecek, gelişmiş ülkelerdeki demografik değişimlerin etkisi ile emekli ve yaşlı nüfusu artacak başta sağlık olmak üzere bütün sektörleri geliştirecektir.</p> <p>Çin Hindistan ve Avrasya yeni ve büyük üretim , tüketim ve ticaret odakları olacaktır.</p>

Tablo 4. Türkiye Senaryoları – Olumlu Senaryo (Devam)

PEMBE DİZİ (Devam)
<p>Bölgesel bloklaşmalar artacak siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı azalacaktır. AB siyasi olarak güçlenerek genişleyecek ABD en üst askeri güç olmakla birlikte manevra alanı daralacaktır.</p> <p>Önümüzdeki dönem ABD ve Çin'in siyasi ve askeri çatışması mümkün görülmemektedir.</p> <p>Endüstriyel tarıma ek olarak gıda sektöründe ciddi ekolojik tarım girdisi olacaktır. Tohumda teknoloji egemen ülkeler dünya tarımını kontrol edecektir.</p> <p>Çevre sorunları global bir özellik gösterdiğinden kirlilik ve iklim değişikliği herkesi etkileyecek. Dünya, çevre sorunlarına ortak çözüm bulmaya çalışacak fosil yakıt kaynaklarının azalması ile birleşerek bu durum temiz enerji (yenilenebilir enerji kaynakları, yakıt pilleri) kullanımını artıracak, endüstriyel üretimin çevre dostu özelliği artıracak temiz, geri dönüşlü ürün ve genelde çevre teknolojileri önemli sektörler haline gelecektir. Küresel boyutta yeniden müzakere edilecek insan-doğa ilişkisi daha sürdürülebilir bir büyüme perspektifini ortaya koyacak, sınırsız büyüme istekleri yerini tüketim kültürünün değil yaşama kültürünün öne geçtiği bir uygarlık iklimine bırakacaktır.</p> <p>Dünya ölçeğinde nüfus artışı hızı azalacak artışın büyük kısmı gelişmekte olan ülkelerde gerçekleşecektir uluslararasılaşan tüketim yeni, bireyselleşen tüketim kalıpları yaratacak, bu kalıplar yaşam tarzları şeklinde kültürel farklılıklara yansıtacaktır.</p> <p>"Makdonaltlaşma" (tektipleşme) artacak ancak yerel kültürler buna direnecektir. Yerel bilgi, yerel kimlik ve politikalar geliştiremeyen kültürler kimliksizleşecektir.</p>

Tablo 4. Türkiye Senaryoları – Olumlu Senaryo (Devam)

PEMBE DİZİ (Devam)
<p>Yerleşik toplumsal normlar yerinden sökülürken yeni oluşacak normların ne olacağı bugünden kestirilemeyecektir.</p> <p>Bireysel aidiyetlerin mekana bağlılığı aşınacaktır. İş gücünün niteliği ve çalışma biçimi değişecek bilgi işleme ve bilgiye dayanan ekonomik faaliyetler istihdam içinde daha büyük yer tutacak, meslek ve formasyon onlara bugün atfettiğimiz katı ve değişmez özelliklerini yitirecektir. Mekan ve süre olarak çalışma hayatı esneyecektir.</p> <p>"Toplumsal, kültürel, psikolojik sürdürülebilirlik" arayışındaki bireyler merkezlerden uzak, küçük yerleşimlerde , ortak mekanlarda yaşayabilecektir. Bu arada yeni teknolojilerin toplum ve birey üzerindeki olumsuz etkilerini bertaraf edecek uzlaşmalar aranacak ve bulunacaktır. Toplumlar teknolojilerin olumlu olanlarını benimseyecek olumsuz olanlarını ayıklayabilecek mekanizmaları geliştirebileceklerdir.</p>

Tablo 5. Türkiye Senaryoları – Olumsuz Senaryo

BATSIN BU DÜNYA
<p>Küreselleşme sürecinin teknolojik gelişmesiyle ülkelerarası teknolojik farklılıklar keskinleşecek ve bunun getirdiği çatışmalar yoğunlaşacak. Bu süreç bölgesel bloklara neden olacaktır. Bölgesel bloklara artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı artacaktır.</p> <ol style="list-style-type: none">1. ABD'nin Çin ile siyasi çatışması olacaktır. ABD en üstün askeri güç olmaya devam edecek. ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı artacak.2.a AB siyasi olarak genişleyerek güçlenecek. AB dağılacak.

Tablo 5. Türkiye Senaryoları – Olumsuz Senaryo (Devam)

BATSIN BU DÜNYA (Devam)	
2.b	İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(çok). İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(az).
2.c	İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(çok). İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(az).
3.	Terörist eylemler engellenemeyecek.
4.	Ortadoğu çatışma odağı olmaya devam edecek.
5.	Uluslararası çatışmalarda dini ve etnik ayrımlar istismar edilecek.
6.	Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği belirsizdir. (Örn. Yarı iletken malzemesi olarak silisyum sınırına ulaşacak, yerine malzeme bulunması belirsiz).
7.	Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak; ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak; devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak; sosyal devletin işlevi değişecek(çok).
8.	Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek(çok).
9.	Mevcut sistem hidrojen ekonomisinin yerleşmesine imkan/izin vermeyecek.
10.a	Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerarasındaki teknoloji düzeyi farkı gittikçe artacak ve teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratacaktır.
10.b	Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerarasındaki teknoloji düzeyi farkı fazlalaşacak ve bu nedenle teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratmayacaktır.

Tablo 5. Türkiye Senaryoları – Olumsuz Senaryo (Devam)

BATSIN BU DÜNYA (Devam)	
11.	Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olmayacak.
12.	Biyoteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturacak
13.	Kullanılabilir suyun sınırlı olması suyun taşıyıcı olmadığı kuru atık sistemlerinin ve geri dönüştürülmüş suyun kullanılmasını yaygınlaştıracak ve su savaşları çıkacak
14.	Gelişmiş ülkeler korunmuş steril alanlar olma özelliğini kaybedecek, kirlilik herkesi etkileyecek.
15.	Ülke içi ve ülkeler arası eşitsizlikler artacak (yaşam kalitesi) (çok)
16.	Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanamayacaktır.
17.	Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumsuz etkileri olacaktır.
18.	Toplumsal, kültürel ve psikolojik olarak sürdürülebilir bir yaşam arayışı içindeki, benzer nitelikli bireyler birlikte yaşayacak. Konutların güvenliği meselesi önem kazanacak. "Kapatılabilir" yerleşim birimleri kural haline gelecek hatta konut gökdelenleri yaygınlaşacak.
19.	Yerler mekanından, akımlar mekanına geçiş (kültür yere bağlı olmaktan kurtuluyor)
20.	Makdonaltlaşma artacak (tektipleşme) yoğunlaşacak ama yerel kültürler direnecek, direnmeyen kültürler kimliksizleşecek (kimlik politikası, yerel bilgi üretimi)
21.	İnsanlar arasında sanal etkileşim hakim olacak,

Tablo 5. Türkiye Senaryoları – Olumsuz Senaryo (Devam)

BATSIN BU DÜNYA (Devam)	
22.	İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanamayacak.
<i>Yıkılmadık ayaktaız.</i>	

Tablo 6. Türkiye Senaryoları – Olası Senaryo

BÖYLE GELMİŞ, BÖYLE GİDEBİLİR	
1.	Mevcut uluslararası ilişkiler sistemi büyük ölçüde devam edecek. <ol style="list-style-type: none">ABD süper güç olma özelliğini sürdürecektir, fakat Çin muhtemelen yeni bir küresel güç olarak ortaya çıkacaktır.Genişlemiş bir AB küresel güç konumuna gelecektir.Balkanlar, Kafkasya, Ortadoğu ve Orta Asya bölgesel çatışma alanı olma özelliğini sürdürecektir.Din, ırk ve terör faktörleri, çatışma kaynağı olma özelliğini sürdürecektir.
2.	Küresel ölçekte ekonomik, teknolojik ve yaşam kalitesi açısından uçurumlar belirginleşecektir .
3.	Nitelikli işgücü ağırlıklı dolaşım artacaktır.
4.	Para, mal ve sermaye dolaşımı önündeki engeller aşılanacaktır.
5.	Sürdürülebilir gelişme sorunsalı önemini arttıracaktır.
6.	Sürdürülebilir ekonomik ve teknolojik gelişme: <ul style="list-style-type: none">Yeni toplumsal ilişkiler,Yeni değer ve anlayışlar,Yeni yaşam ve çalışma biçim ve normları tanımlayacaktır.
7.	5'inci Maddeye bağlı olarak "teknoloji öngörüsü" önem kazanacaktır.
8.	Genetik teknolojiler, geçmişte nükleer teknolojilerde olduğu gibi, toplumsal karşı çıkmalarla iç içe, toplumsal ihtiyaçları karşılamak amacı ile gelişimini sürdürecektir.

Tablo 6. Türkiye Senaryoları – Olası Senaryo (Devam)

BÖYLE GELMİŞ, BÖYLE GİDEBİLİR (Devam)
<p>9. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliği artacaktır.</p> <p>10. Toplumsal ve ekonomik rolü yeniden tanımlanmış bir devlet modeli ortaya çıkacaktır. Özellikle bilim, teknoloji ve inovasyon alanındaki destekleyici ve yönlendirici rolü stratejik bir önem kazanacaktır.</p>

5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması

Vizyon;

- uzun vadede ulaşılmak istenen yer ve durumu,
- ilerlenecek yönü,

gösterir.

Yapılan dört aşamalı çalışmada, 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu katılımcılarca belirlendiler. İlk aşamada her bir katılımcı kendilerine göre Türkiye'nin vizyonunun ne olacağını yazdı ve oluşturulan bireysel vizyonlar ikiye gruplar halinde değerlendirilip ikili vizyonlar oluşturuldu. Daha sonra dörtlü ve en sonunda da 8'li vizyonlar oluşturuldu. Çalışmada oluşturulan bireysel, ikili ve dörtlü vizyon ifadeleri Ek 5'te yer almaktadır. Son olarak oluşturulan sekizli 3 vizyon ifadesi Tablo 7, 8 ve 9'da verilmiştir.

Tablo 7. 2023 Türkiye Vizyonu Çalışması Sonuçları –Vizyon Evrensel

<p style="text-align: center;"><u>VİZYON EVRENSEL</u></p> <p>Sahip olduğu doğal ve kültürel değerleri ve kaynakları yok etmeksizin kullanarak gelişen, ortaya çıkan fırsatları, nitelikli insan kaynakları ile etkin, yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlarla değerlendiren, kendi kaderini tayin eden, barışçıl, adil, laik ve müreffeh TÜRKİYE.</p>
--

Tablo 8. 2023 Türkiye Vizyonu Çalışması Sonuçları –Vizyon Grup Uzun

<p style="text-align: center;"><u>VİZYON GRUP UZUN</u></p> <p style="text-align: center;">Geleceğin Kurgulandığı Ülke</p> <ul style="list-style-type: none">• Demokratik, adil, günün gereksinimlerine yanıt veren bir hukuk sistemine sahip;• Sağlık, eğitim ve kültür gereksinimlerinin karşılanması devlet tarafından güvence altına alınmış;• Üreten, kaynakları üzerinde söz ve karar sahibi, gelir dağılımı dengeli;• Yurttaşları siyasi karar, süreç ve mekanizmalarına katılan; kendilerinin ve ülkelerinin geleceğinde söz ve karar sahibi• Net katma değerini büyük ölçüde kendi beyin gücüne dayandıran; bilim, teknoloji ve inovasyonda yetkinleşmiş;• Sürdürülebilir gelişmeyi ve bölgesel farklılıkları gözetten ;• Bölgesinde ve dünyada adil ve kalıcı bir barış için çaba gösteren;• Yaratıcı, girişimci, özgüveni yüksek, karşılıklı saygıyı ve doğaya saygıyı esas almış, bireylerden oluşmuş bir TÜRKİYE...
--

Tablo 9. 2023 Türkiye Vizyonu Çalışması Sonuçları –Vizyon Grup Uzlaşma

VİZYON GRUP UZLAŞMA

- Üretimde bilgiye dayalı ekonomik yapıya kavuşmuş, sürdürülebilir gelişme içinde, çevreyle uyumlu, temiz üretimi hedefleyen; bu çerçevede GSMH'sı 20000 \$'a yaklaşan, 3000 uluslararası patente sahip, güvenli bitki genetiğinde sıçrama yapmış, en az birkaç sektörde tasarım ve üretim merkezi olmuş, sağlık ve turizmde çok ileri,
- Bölgesel farklılıkları asgari düzeyde, gelir dağılımı iyileşmiş, gerilimleri uzlaşmacı yaklaşımlarla aşabilen, hoşgörülü, bir barış kültürünün güçlenerek geliştiği,
- Nüfusun eğitim düzeyinin AB ortalamasına yaklaştığı, öğrenmeyi öğrenmeye ve bireyin özgür gelişmesine ağırlık veren, yerel bilgi üretebilen, evrensel kültüre kendi kültürü temelinde önemli katkılarda bulunabilen,
- Sosyal alanda AB düzeyine yaklaşmış, özellikle kadın hakları ve laiklikte çok ileri,
- Kurallara dayalı son derece etkin ve liyakat temelinde şekillenmiş bir kamu yönetimine sahip,
- Altyapıları AB düzeyine yakın ve bölge ile entegre,
- Dünya'daki ağlarla bütünleşmiş,
- Dünya'da barışçı politikası ile önemli ölçüde etki yapan,
- AB'nin etkin bir üyesi olan,
- Avrasya ve yakınındaki Orta Doğu ülkelerinde katkıda bulunan bir TÜRKİYE!

6. Çalıştay Değerlendirmesi

Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü tarafından sunulan hizmetin kalitesini izlemek ve geliştirmek amacı ile her çalıştay programından sonra çalıştay değerlendirme anketi uygulanmaktadır. Bu çalıştay programının sonunda da bir değerlendirme anketi uygulanmıştır. Çalıştay başlıklarına ve moderatöre göre gruplandırılmış değerlendirme puanları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Çalıştay Değerlendirme Anketi Sonuçları Özet Tablosu

Oturum Adı	Moderatör	Puan*
Açılış ve Tanışma	Uğur Değirmencioğlu	3,32
Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması I-II	Prof. Dr. Nüket Yetiş	3,42
Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change) Belirlenmesi I-II	Prof. Dr. Nüket Yetiş	3,64
Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change) Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi	Prof. Dr. Nüket Yetiş	3,61
2023 Dünyasında Türkiye Senaryoları	Prof. Dr. Nüket Yetiş	3,52
2023 Türkiye Vizyonu Çalışması	Prof. Dr. Nüket Yetiş	3,68
Paylaşım ve Değerlendirmeler	Prof. Dr. Nüket Yetiş	3,78
Genel Değerlendirmeler		3,75
Genel Ortalama		3,59

* Not: Puanlar 4 üzerindedir.

Katılımcı yorumları ve detaylı anket sonuçları Ek 6'da verilmiştir.

Ekler

Ek 1. Katılımcı Listesi

No	Adı-Soyadı	Kurumu/İlgili Olduğu Alan
1	AHMET ARKAN	Sanayi
2	AYFER EĞİLMEZ	PETROL-İŞ İşçi-İşveren İlişkileri
3	AYTEKİN ZİYLAN	MİLLİ SAVUNMA General (Emekli)
4	BURAK BOYSAN	İTÜ Mimari
5	FAİK KURŞUNOĞLU	SABANCI HOLDİNG Yönetim ve Stratejiler
6	SELÇUK AKŞİN SOMEL	SABANCI ÜNİVERSİTESİ
7	HAVVA KANBUR	Mimar
8	HÜSEYİN ERGÜN	KARBOGAZ Sanayi, Sosyal Ekonomi
9	MELDA KESKİN	GREENPEACE Çevre ve STÖ
10	ELİF BAKTIR	ASELSAN
11	VERDA YUNUSOĞLU	SABANCI ÜNİVERSİTESİ
12	MURAT GÜVENÇ	ODTÜ Mimari / Şehir Planlama
13	MUSTAFA ÖZCAN	ŞİŞECAM Ekonomi
14	ŞAFAK URAL	Felsefe, Teknoloji
15	SERHAN BAŞER	İSO Teknoloji Yönetimi
16	FERHAT KETEN	Mimar
17	ŞEREF SAYGILI	BBDT Ekonomi
18	ŞÜKRAN ŞAHİN	BİTED Teknoloji Yönetimi, İmünoloji
19	TALAT ÇİFTÇİ	Sanayi, Bilim ve Teknoloji Yönetimi
20	TURGAY ÜNALAN	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ Demograf
21	TÜRKEL MİNİBAŞ	İÜ Ekonomi

Ek 1. Katılımcı Listesi (Devam)

22	YONCA DEMİR	BİLGİ ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler
23	YUSUF IŞIK	Ekonomist
24	REFİK ÜREYEN	TTGV
25	BAHA KUBAN	ŞİŞECAM
26	FİLİZ ÇİMEN	TÜBİTAK
27	AYKUT GÖKER	TTGV
28	OĞUZ TÜRKYILMAZ	TMMOB
29	TÜLAY ALTAY	TİDEB
30	IŞIK ERTEN ÖZMEN	TÜBİTAK / BTPD

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
EKONOMİK PERFORMANS	<ol style="list-style-type: none">1. Ekonomik büyüme sürdürülebilir ((istikrar) ölçülebilir (%)/ karşılaştırmalı)<ul style="list-style-type: none">• Büyümenin kaynağı• Yüksek katma değer yaratan sektörler• Teknoloji üreten sektörler (%)• İstihdam yaratan sektörler (%)• Kaynakların dengeli, süreklilik sağlayacak şekilde dağılımı (kaynak israfını önleyen)• Reel üretime dayalı tasarruf oranı• Yatırıma dayalı tasarruf oranı• Tüketime dayalı tasarruf oranı• Öncelikli sektörlerin belirlenmesi etkinliği2. Uluslararası ticaret<ul style="list-style-type: none">• Sermaye (teknoloji yoğun) yüksek katma değerli ürünlerin ihracatı• Hedef pazarların belirlenme etkinliği3. Dış yatırımlar, iç yatırımlar<ul style="list-style-type: none">• Doğrudan yabancı yatırım• Öncelikli ve rekabet üstünlüğü doğrusal sektörlerle (tetikleyici) şekilde gönderilmesi• Karşılıklı ticareti gözetten yatırımlar (çok taraflı denge)4. İstihdam<ul style="list-style-type: none">• Nitelikli iş gücüne dayalı istihdam (niteliği arttırıcı sürekli eğitim)• İstihdam artışının sürekliliği• İşsizlik oranı• Ters beyin gücünü sağlayan istihdam• Ülke gereksinimleri doğrultusunda istihdam• İş pazarının geçirgenliği (yatay ve düşey hareketlilik)

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi (Devam)

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
EKONOMİK PERFORMANS (Devam)	5. Fiyatlar <ul style="list-style-type: none">▪ Üretim faktörleri ve piyasa kurallarına göre▪ Faktör piyasalarının rekabetçi şartlara göre düzenlenmesi
	6. Temel ekonomik parametrelerde istikrar ve düşük volatilité
	7. Teknoloji ağırlıklı yatırım
	8. Bölge ülkeleriyle ticaretin arttırılması
	9. Vergi tabanının yaygınlaştırılması
	10. Sermaye piyasasının derinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması
	11. Hizmet içi eğitimin arttırılması
	12. Makroekonomik dengelerin avantaj ülkelerle uyumu
	13. Emtia borsalarının geliştirilmesi
	14. Yabancı yatırımın öncelikli (seçilmiş) alanlarda özendirilmesi
	15. Bölgesel yatırımı teşvik sistemlerinin kurulması
	16. Yabancı yatırımın coğrafi özendirilmesi
	17. (Süreç ve ürün) model ve marka yaratma yetkinliği
	18. Vergi sisteminin üretim ve büyümeyi teşvik etmesi
	19. Büyümenin adil paylaşımı
	20. Yerel kaynakların kullanımı ve üretimi
	21. Para hareket hızı (çevrim hızı)
	22. Ürün (\$)
	23. Paranın yörüngesi (Kimin eli kimin cebinde) (\$.\$)
	24. Kayıt dışı ekonomi % (T.Ç)
	25. Döviz stokları
	26. Kapanan/asılma sayısı
	27. Sirkülasyondaki para, tahvil
	28. Ulusal ve uluslararası tahvil
	29. Faiz oranları

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi (Devam)

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
İŞ HAYATININ ETKİNLİĞİ	1. İşçi ücretleri
	2. İşçi verimliliği
	3. Eğitilmiş insan gücü
	4. Genç nüfus
	5. Çalışma yaş. nüfus (toplam nüfus)
	6. Kurumsal güvenilirlik
	7. Patent sayısı
	8. ihracat yüzdesi
	9. Yakın pazarlar
	10. Yönetim Md.
	11. Enerji kullanımı
	12. Ar-Ge payı
	13. Sosyal sorumluluk
	14. Örgütlü işgücü
	15. Ticaret hacmi
	16. Üretim
	17. Kapasite
	18. Çevresel sorumluluk
	19. Kapasite kullanımı
	20. Yabancı sermaye %
	21. Yenilerin gelişim hızı
	22. Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı
	23. Yeni teknoloji ürünleri % si
	24. Genel verimlilik
	25. Özsermaye yüzdesi
	26. Marka
	27. ISO 9000'e uyum
	28. Kalite standartlarına uyum
	29. GSMH

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi (Devam)

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
İŞ HAYATININ ETKİNLİĞİ (Devam)	30. Uzak pazarlar
	31. Borsa hacmi
	32. Borsa işlem hisse sayısı
	33. Dağıtım kanalları
	34. İşsiz yüzdesi
	35. Uluslararası şirket sayısı
	36. Küresel şirketi
	37. Dünya ticaretindeki pay
	38. İç pazarda yerli ürün payı
	39. Yeni kuruluşun şirket sayısı
	40. Teknopark-inkübotor payı
	41. Tam gün, yarım gün çalışan oranı
	42. Yıllık çalışma saati
	43. Bölgelere göre dağılım
	44. Bilgisayar penetrasyon
	45. Otomasyon penetre
	46. İş gücü ithal/ihraç oranı
	47. Reklam bütçesi
	48. Teknoloji geliştirme kapasitesi
	49. İnovasyon kümeleri (coğrafi dağılım)
	a. Bölgesel
	b. Sektörel
	c. Teknolojik
	50. Geleceğe yönelik geçerli teknoloji geliştirebilme
	51. Olumlu akılsallıklar
	52. Yığılma/yoğunlaşmalar
	53. Yatay ilişkiler ağı
	54. "Ağlaşabilme" (Networking) kapasitesi

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi (Devam)

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
İŞ HAYATININ ETKİNLİĞİ (Devam)	<ol style="list-style-type: none">55. Toplam kalite kültürü (Öğrenen ve paylaşımcı yönetim kültürü)56. İş dünyasının topluma hesap vermesi57. İş hayatı etkinliğinin sürdürülebilirliği (iş süreçlerine katılım mekanizmalarının oluşturulması)58. Birim ürün başına enerji sarfiyatının her yıl % 1 düşürülmesi59. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarda teknoloji kriterinin getirilmesi60. Uluslararası standartların saptanmasına katılım61. Bilginin yaygınlaştırılması, akması ve doğru kişilerin elinde olması (IT)62. Güvenilirlik63. Öğrenen sistemler, teknoloji yönetimi gibi gelişmiş organizasyonlara sahip olma çabası64. Kayıt dışı ve haksız rekabeti sağlayan ortamın yok edilmesi65. Sendikal örgütlülüğü sınırlamamalı
KAMUNUN ETKİNLİĞİ	<ol style="list-style-type: none">1. Yargı bağımsızlığı, adil olması, hızı, evrensel standartlarda olması, kamu idaresinin (yürütme) yargıya saygısı2. Şeffaflık (kamu eylemlerinin açıklığı, keyfilikten uzaklığı)3. Prosedür devleti-performans devleti (dikkat, araçsal akılcılık)4. Kamunun örgütlenmesi Siyasi demokratik katılımçılık), öğrenme, hesap sorabilme (performans değerlendirme merkezi) yerel yeniden yönetim5. Devletin toplumsal olma mücadelesinin sınırlanması (Doğrudan üretimden çıkma) (Temel hizmetler altyapıda kalmalı)6. Eğitim ortak toplumsal konvansiyonların değerlerin yerleştirilmesi,7. Asgari "malumat" üretilmesi8. Kamuda; saydamlık, hesap verebilirlik, erişilebilirlik, objektiflik (rüşvet, kayırma v.s.)9. Sosyal devlet10. Yönetici değil yönlendirici devlet

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi (Devam)

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
KAMUNUN ETKİNLİĞİ (Devam)	11. Eğitim <ul style="list-style-type: none">Ortak iletişim kavram dili oluşturmaBilgi , beceriOlumlu ortak değerlerin arttırılmasıYaşam kalitesini arttırıcı bilgiler
	12. Üniversite yönetiminin çağdaşlaşması
	13. Kamu hizmetlerinin STÖ'ce yerine getirilme/yardımları oranı
	14. Kamu hizmetindekilerin yabancı dil hakimiyeti
	15. Kamu çalışanlarının performansı
	16. Performansın ücretlendirme ve iş sürekliliği üzerindeki etkinliği
	17. Kamu yöneticisi ve karar vericilerin performansının ölçülmesi
	18. Hukukun güncellenme hızı
	19. Öğrenmenin öğrenilmesi
	20. Parasız öğrenim hakkı (kamunun ihtiyacı olanlara eğitim için finansman sağlanması)
	21. Öğrencinin kişilik hakkına saygı
	22. Kamu hizmetlerine ve bilgilerine elektronik ortamda ücretsiz erişim
	23. Askeri harcamaların eğitim harcamalarıyla dengesi
	24. Kamu alımlarının sanayiye geliştirecek biçimde ve uyum içinde olması/ulusal teknolojiyi geliştirecek biçimde ihale yasasının yeniden düzenlenmesi (Tüm kamu alımlarından % kesilerek AR-GE ye aktarılması)
	25. Organizasyon, düzenlemeler, teşvikler <ul style="list-style-type: none">Ar-Ge'yi arttırmakTeknoloji hakimiyetini arttırmakYenilikçiliği arttırmak
	26. Kamuda nitelikli istihdam, işletmecilik (dürüst, becerikli, bilgili bürokratlar, kamuda çalışanların ücretlerinin buna göre düzenlenmesi)

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi (Devam)

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
KAMUNUN ETKİNLİĞİ (Devam)	<ol style="list-style-type: none">27. Kamu tedarik personelinin eğitimi28. Enerji<ul style="list-style-type: none">• Etkin kullanım ve verimlilik• Yenilenebilir kaynaklar• Aktarım verimliliği29. Ulaştırma<ul style="list-style-type: none">• Doğal ve tarihi çevreye duyarlı• Toplu taşıma• Toplu taşıma ağırlığı30. SU: Su kıtlığı-planlanan31. Bilim ve teknoloji<ul style="list-style-type: none">• Toplumsal denetim• Buluşculuğu, yaratıcılığı kurumsallaştıran eğitim
ALT YAPININ ETKİNLİĞİ	<ol style="list-style-type: none">1. Lojistik alt yapısı2. Enerjide dışa bağımlılık oranı3. Enerji taşıma verimliliği4. Temiz su ve kanalizasyona ulaşan nüfus yüzdesi5. Kimyasalların boru hattı ile dağıtımı6. Alternatif enerji kaynakları kullanıma oranı7. Sınai kirlenmiş olan % si (su/kara)8. Şehirleşme % si / planlı9. Alternatif enerjide devlet sübvansiyon oranı10. Güvenli yapılaşma oranı11. Temel sağlık hizmetlerine ulaşan nüfus oranı12. Flora ve Faunas'daki yıllık kayıp oranı (Bio çeşitlik azalması)13. Orman alanların yüzdesi14. Çölleşme oranı15. Kaçak yapı oranı16. Tamamlanmamış/kullanmayan proje oranı

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi (Devam)

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
ALT YAPININ ETKİNLİĞİ (Devam)	17. Sosyal kriterlerdeki değişim (ölüm/ doğum/boşanma v.s.)
	18. Enerji
	19. Enerjide dışa bağımlılığa karşı uygun maliyetlerle güvenli seçeneklerini yaratmış sürdürülebilir, çevre dostu enerji teknolojilerinde yetkinleşmiş enerjisini etkin kullanan bir Türkiye
	20. Ulaştırma: Hızlı ve ekonomik ulaşım sağlayan, teknolojik yetkinliğe sahip demiryoluna ve deniz taşımacılığına yeterli ağırlık veren entegre taşıma sistemlerinin sağlanması
	21. Su: Suyu stratejik karakterli bir kaynak olarak kullanabilen ve su teknolojilerini geliştiren bir Türkiye
	22. Bilim ve Teknoloji Düzeyi
	23. Enformasyon ve telekomünikasyon teknolojileri (alt yapı)
	24. Knowledge Teknoloji
	25. Bioteknoloji – genomics
	26. Nanoteknoloji
	27. Malzeme teknolojilerinde birincilik (k/g)
	28. Tetikleyici teknolojiler
	29. Çevre: Temiz ürün, temiz üretim teknolojilerinin egemenliği, bio çeşitliliğinin gözetilmesi
	30. Sağlık
	31. AB normlarına uyum uluslararası hakların kullanımı
	32. Doğal kaynakların değerlendirilmesinde ekonomik faydanın katma değerini maksimize edilmesi
	33. Bor katma değer yaratılacak
	34. Alt yapısı geliştirilmiş kentleşme
	35. Eğitim
	36. Kültür ufku geniş yaratıcı, bağımsız düşünen sorgulayıcı
37. Eğitim, bilim ve teknolojiyle barışık bireyler yetiştiren	
38. Eğitim nitelikli istihdam sağlayacak	

Ek 2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterler Çalışması Sonuçları Tam Listesi (Devam)

Ulusal rekabet gücünü belirleyen kriterler	
ALT YAPININ ETKİNLİĞİ (Devam)	39. Toplumsal maliyetin düşük olması
	40. Yaşamı düzenleyen kurallara uyum ve değiştirmede yetkinlik katılım
	41. Yeterliliği belgelendirilmiş sertifikasyona dayalı kurumlar ve eğitim sistemleri
	42. Enerjide dışa bağımlılıkta asgari düzeyi uygun maliyetlerle güvenli seçenekler sürdürülebilir, çevre dostu, enerji teknolojilerinde yetkinlik
	43. Hızlı, ekonomik, teknolojik yetkinliğe sahip

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları

EKOLOJİK
<ul style="list-style-type: none">- "Temiz", "bakir", "el değmemiş" yer arama telaşı yüzünden farklı yerler değer kazanacak, her yere el değecek.- Yepyeni yaşam olanları oluşturmak için okyanus, çöl, dağ ve uzaydan yararlanılacak.- Atmosferde artan karbondioksit ve iklim felaketleri yüzünden, "karbon yoğun" yatırımlar kredi bulamayacak, iklim mağdurları örgütlü hukuk mücadeleleriyle karbon yoğun üretim-tüketim yapan şirketlerden hesap soracak.- Doğadan kopuk yerleşimlerde depresyon/intihar/suç işleme olayları artacak.- Genetik teknoloji nedeniyle türlerin yok oluşu ve genetik kirlenme, orman gibi doğal ortamlarda ekolojik yöntemlerle yaşamının tercih edilmesine neden olacak.- İklim felaketleri ve biyoçeşitliliğin yok edilmesine bağlı olarak, iklim mültecileri sayısında patlama olacak.- Denizlerde su seviyesi yükselecek, bunun sonucunda yerleşim bölgeleri içeriye ve tepelere doğru çekilecek, yükselen su da kimyasal kirliliğin artması sonucunda temiz, sürdürülebilir atıksız üretim sistemleri gelişecek ve doğal kaynak suyunun değeri artacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

EKONOMİK
EKONOMİ POLİTİKALARI <ul style="list-style-type: none">- Ekonomik değerlerin değeri biraz azalacak.- Ekonomi politikalarında üretime dönük öncelikler geçerli olacak.- Ultra-liberal piyasa ekonomisi koşullarında yatırımlar sektörel öncelikler dikkate alınarak düzenlenmeli.- Terk edilen, küçümsenen planlama anlayışı tekrar canlandırmalı, ulusal , bölgesel, sektörel ölçümlerde planlama uygulanmalı.- 2023'te de ne yazık ki, eşitsizlik devam edecek. Türkiye'de bu sürecek, ekonomisini, demokrasisini güçlendirme, yaşam standartlarını yükseltmek.- Dünyada gelişmeleri izleyen, kavrayan, yorumlayan ve ona göre politikalar belirleyen bir Türkiye.- Spekülatif sermaye hareketlerine değil, tarıma, sanayiye, enerjiye, turizme dayalı bulunan bir ekonomi politikaları uygulanmalı.
ÜRETİM YAPISI <ul style="list-style-type: none">- Geri dönüşüm ekonomisi birincil hammadde ekonomisinin önüne geçecek.- Fikri mülkiyet en önemli ekonomik faktörlerden biri olacak.- Bazı ürünlere yönelik talep, dolayısıyla da üretim sona erecek.- İş gücünün ülkeler arasında dolaşımı hızlanacak.- Piyasalardaki (üretim, reel) entegrasyon tamamlanacak.- İş gücünün yapısında bilgi sektörünün payı başarı olacak.- Yeni mal ve hizmet üretimi hızlanacak.- Hizmet sektörlerinden turizmin önemi artacak.- Petrol, su, bor, doğalgaz kaynaklarının paylaşımı ile maliyetler düşürülmeye çalışılırken Türkiye gibi savaşa sınırdaş ülkeler kaynakların el değişimini yaşayacaklar.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

EKONOMİK (Devam)
ÜRETİM YAPISI (Devam) <ul style="list-style-type: none">- Üretimi sona eren ürünlere bağlı ülkeler ve sınıflar üretim kapasitelerini yeni ürünler temeliyle yenilemezlerse böylece en geri kalmışlığa sürüklenecekler.- Biyoteknolojiyi kilit teknolojiyi olarak bazı gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasını tamamlamasını sağlamış olacak.
TEKNOLOJİ <ul style="list-style-type: none">- Teknoloji yeteneğinin ekonomik gelişmedeki önemi artacak.- Gen-Tek, Biyotekdeki gelişmelere uyum yapıcı eğitim hızlandırılmalı.- Geçen yüzyılın (20) teknolojileri geleneksel teknolojilerden sayılacağından az gelişmiş ülkeler 21. yüzyılın yeni teknolojilerine uyum yapacak politikalar geliştirecekler.- Biyoteknoloji ve genetik ekonomik gelişmeyi sürükleyici güç olacak bilişim teknolojileri önemini koruyacak.- Biyoteknoloji – genetik yoluyla ilaç ve gıda sanayilerine hakim olanlar ve insan üzerinde kapasite arttırıcı gelişmeler sağlayanlarla diğer ülke/gruplar arasında fark atacak.- Türkiye , biyoteknoloji, genetik organizasyon ulusal bir strateji ve plan belirlemeli ve plan hedeflerini gerçekleştirme doğruluğunda çalışmalı.
KÜRESELLEŞME <ul style="list-style-type: none">- Küreselleşmenin 2023 yılında geleceği noktada bilgi, para ve mal akışında tüm engeller ortadan kalkmış olacak.- Dünya coğrafyasının küresel kaynak paylaşım kavgası hızlanıp, şiddetlenecek.- Uluslararası kaynak paylaşımında belirleyici kriterler ekolojik değerlerden kaynaklanacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

EKONOMİK (Devam)
KÜRESELLEŞME (Devam)
<ul style="list-style-type: none">- Ticaret rejimlerinin ultra-liberal yasalar doğrultusundaki düzenlemesi tamamlanacak.- Yeni sömürgecilik merkezce üretilecek değerler çerçevesinde yeniden belirleyici olacak.- Biz taraftan ticaretin serbestleşmesi gelişmekte olan ülkelerde ileri sanayileri güç durumda bırakacak, diğer taraftan her yerde herkesin dünya rekabetine katılma ihtimali artacak.- Yeni şartlar, yeni durumlar, yeni kaygılar, yeni uzlaşmalar, yeni gelişmeler bunları yorumlamak gerek.- Uluslar üstü standartlar ülkeler arasında yaygınlaşacak.- Dünyada her sektörde çok az sayıda şirket kalacak.- Rekabet bütün dünyaya yayılarak çok daha zorlu olacak.- Türkiye ekonomisinin dünyadaki konumu iyileşecek.- Çin ve Hindistan teknoloji gücü yüksek, yeni güçlü rekabet ortakları oluşturacak.- Ülkeler arasındaki ve ülke içindeki gelişmişlik farklı derinleşecek.- Avrasya ülkeleri savaşla birlikte değişik bir yapı göstereceklerinden yeniden imar ve inşaya dönük yatırımlara girişilebilir.- Avrasya ülkeleri yeni ekonomik kutup olarak yerlerini alacaklar.- Bazı ülke ve gruplar çok fazla geride kalırsa, dünyalarla gelişmenin geneli tehlikeye girecek.- 2023'e gelindiğinde Çin ekonomik bir güç olarak AB ve ABD yanı sıra belirleyici olacak.- Türkiye, Avrasya ülkeleri ile sosyal, ekonomik, siyasi, ticari, kültürel ilişkilerini geliştirmek.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

EKONOMİK (Devam)
DEVLET <ul style="list-style-type: none">- Demokrasi bilincinin düzeyi Irak, Afganistan v.s. savaşlarından sonra kaynak sahipliğine göre biçimlenecek.- Dünya ölçeğinde egemen olan serbestleşme rüzgarlarının körüklendiği devletin küçültülmesi saplantısından vazgeçirmeli, üretimin ve istihdamın önünü açıcı büyümeyi ve kalkınmayı hedefleyen politikalara yönelmelidir.- Devletin ekonomik yaşamdan üretici ve düzenleyici görevi bitecek.- Devletin ekonomik gelişmeyi yönlendirme gücü zayıflayacak.- Devletin üretimi yönlendirme ve etkilemedeki işlevi büyük küçük devlet tartışması ötesinde daha kazançlı daha dolaylı ve katılıma yeni boyutlara, özelliklere bürünecek.- Kamu alanı özel kesim tarafından belirlenecek.- Kamusal olan, kamusal alan güçlendirilmeli, kararlar o kararlardan etkilenen tüm kesimlerin katılımıyla alınmalı.- Kamu alanında sivil toplum örgütlerinin belirleyiciliği gerçekleşecek.- Ulusal ve uluslararası düzeylerde kamu ve özel kesimle STK'nın katılımıyla yeni bir standart belirleme düzeni/mekanizması ortaya çıkacak.- Sosyal alanda, kamusal alanda küçülen değil, güçsüzü, yoksulu kollayan sosyal devlet anlayışı.- Sosyal devlet anlayışının niteliği değişerek kontrol edici ulus devlet halini alacak.- Ulus devletin yerini "hizmet organizasyonu" devlet alacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

EKONOMİK (Devam)

SEÇİLMİŞ 20 (Devam)

- Çin, Hindistan ve Avrasya gibi yeni üretim ve ticaret odakları oluşacak.
- Ülke içi ve ülkeler arası eşitsizlikler artacak.
- Para ve mal akımları önündeki engeller asgari düzeye inecek, iş gücünün ülkeler arasındaki dolaşımı artacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör haline gelecek.
- Devletin ekonomiye müdahalesi azalacak ve ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak ve devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanarak sosyal devlet işlevi değişecek.
- Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak.
- Teknoloji kapasitesinin ekonomik gelişmedeki önemi daha da artacak. Fikri mülkiyetin önemi artacak, dağılımı daha da eşitsiz hale gelecek.
- İş gücünün niteliğinde bilgi hayatı önem kazanacak ve bilgiye dayalı ekonomik faaliyetler istihdam içerisinde en önemli paya sahip olacak.
- Uluslararası standartlar hayati bir önem taşıyacak.
- Sektörel üretim ve harcamalar büyümenin kaynağı
- Yüksek katma değer yaratan sektörler
- Kaynakların dengeli, süreklilik sağlayacak şekilde dağılımı ve kaynak israfının önlenmesi
- Öncelikli sektörlerin etkinlik odaklı belirlenmesi
- Sermaye yoğun teknolojiye dayalı yüksek katma değerli ürünlerin ihracatı
- Yabancı sermayenin doğrudan öncelikli ve rekabet üstünlüğü doğuracak sektörleri tetikleyici şekilde yönlendirilmesi

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

EKONOMİK (Devam)
SEÇİLMİŞ 20 (Devam) <ul style="list-style-type: none">- Niteliği arttırıcı sürekli eğitim doğrultusunda nitelikli iş gücüne dayalı istihdam- Faktör piyasalarının rekabetçi piyasa şartlarına göre düzenlenmesi- Yaratılan değerlerin adil paylaşımı- Makro ekonomik dengelerin avantaj yaratacak şekilde uyumlandırılması- Küreselleşmenin gelişmeye devam etmesiyle dünya ölçeğinde rekabet şiddetlenecek

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TEKNOLOJİK
GENEL TEKNOLOJİ <ul style="list-style-type: none">- Üniversite-Sanayi işbirliği devletin de sponsorluğunda çalışmaya başlayacak ve başarı ihtimali yüksek, etkisi yüksek sektörlerde sonuçlar alınacak.- Üniversiteler belli alanlarda teknoloji konusunda "ben de de var" yerine tercih yapacaklar.- Mısır, Vietnam gibi ülkelerin yeni üretim merkezleri olacak.- Bilimsel buluşların teknolojiye uygulanmasının ivmesi artacak.- Teknolojideki gelişmeler giderek temel araştırmalara dayanır hale geldi. Nano teknoloji, nano bilim her ikisi de söyleniyor. İletişimin artışı bilgide globalizasyonu hızlandırıyor.
ÇEVRE <ul style="list-style-type: none">- Ürünlerde hammadde kullanım oranları düşmeye devam edecek.- Doğal çevre daha iyi korunacak ve geliştirilecek.- Petrol yerine hidrojen kullanımı artacak ve yakıt pili uygulaması yaygınlaşacak.- Yeni enerji kaynakları yaratılacak. Ekonomik olmayan kaynaklar teknolojinin etkisi ile ekonomikleşecek.- Sürdürülebilir çevre dostu enerji teknolojilerinde yetkinlik önemli olacak.- Gerek tüketici gerekse şirketler çevreye etki boyutunu göz önüne alarak ürün/servis seçimi yapacaklar.- Üretim teknolojileri geri dönüşümlü malzemeleri geliştirecek. Çevre duyarlılığı bu çalışmalarını destekleyecek.
TARIM <ul style="list-style-type: none">- DTÖ (Dünya Ticaret Örgütü) nün gelişmekte olan ülkelere baskısı tarım teknolojilerinin gelişmesini negatif etkileyecek.- Tarım teknolojilerindeki gelişmeler toprağın önemini azaltacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TEKNOLOJİK (Devam)
TARIM (Devam) <ul style="list-style-type: none">- Gelişmekte olan ülkeler sadece tarım teknolojileri ile ilgili teknolojilere rahatlıkla ulaşabilecekler.
BELİRSİZLİK <ul style="list-style-type: none">- Hayatı kolaylaştıracak teknolojiler bazen lehimize/bazen ise aleyhimize çalışacak. (İstihdam kaybı)- Türkiye doğru alanlarda mobilize olup teknolojiye sahip ülke konumuna gelebilecek mi?- Teknolojik gelişmeler 21 yüzyılın sonunda dünyada yoksulluğu yok edecek.- Teknolojik gelişmeler dünyayı hızla bütünleştirecek.
BIO TEKNOLOJİ <ul style="list-style-type: none">- Gen teknolojileri ile bir çok hastalık tarihe gömülecek.- Genetik bilimde hızla ilerleyen ülkeler bunu diğer ülkeler üzerinde baskı gücü olarak kullanacak. (Tohum vermemek v.s.)
SOMUT TEKNOLOJİ <ul style="list-style-type: none">- Türkiye bor madenini işleyebilecek teknolojiye ulaşacak ve işlenmiş bor madenini ekseninde dünya çapında bir "cluster" (network) oluşacak.- Ev eşyaları ve bilgisayarlar da kablosuz iletişim standart olacak.- Uzay laboratuvarında elde edilen yöntem ile malzeme özellikleri istendiği gibi değiştirilecek.- Teknoloji ile uzaktan eğitim yaygınlaşacak; eğitim maliyeti azalacak.- Nano teknoloji ve MEMS ile yeni malzemeler sensörler ve actuatorler yapılacaktır.- Her ürünün daha küçüğü olacak. Fiziki alan ihtiyacı azalacak başka amaçlar için kullanıma açılacaktır.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TEKNOLOJİK (Devam)
İLETİŞİM <ul style="list-style-type: none">- Kablolu iletişim ortadan kalkacak. Uydu sistemlerinde yetkinleşmek gerekli.
SEÇİLMİŞ 20 <ul style="list-style-type: none">- Yarı iletken malzemesi olarak silisyon sınırına ulaşacak yerine malzeme bulunması belirsiz.- Toplu taşımada elektronik ağırlığını gösterecek ve yaygınlaşma sağlayacaktır.- Teknolojik inovasyondaki yetkinlik rekabet üstünlüğü açısından mutlaka bir belirleyici olacak.- Sınai tesisler uzaktan kontrol sistemi ile çalıştırılacak.- Net katma değer yaratılmasında beyin gücü belirleyici olacak.- Bioteknolojiler sağlık yönünden sıçrama yaratan tedavi yöntemlerinin gelişmesine yol açacak.- Türkiye gibi dünya teknolojisini yakalayabilme şansı olan bir kaç ülkenin bu konuda gerekli çabayı, kararlılığı gösterip gösteremeyecekleri- Türkiye ters beyin göçü ile Türkiye dışında yaratılan değeri Türkiye'ye taşıyabilecek mi?- Savaşlardan vazgeçildiği için savaş teknolojileri önemini kaybedecek.- Petrol gelirlerinin düşmesi ile gelir kaybına uğrayan petrol bağımlısı ülkelerde ciddi huzursuzluklar olacak.- Gerekli tercihleri yapıp bunu sonuçlandıracak çabayı gösterip gösteremeyeceği.- Teknolojik gelişmelerin kötü kullanımı artacak, terörizm, mafya....- Teknolojisi yatırımın ömrünü ve ürünün rekabet gücünü belirleyecektir.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TEKNOLOJİK (Devam)
SEÇİLMİŞ 20 (Devam) <ul style="list-style-type: none">- Teknoloji yönetimi en az teknolojiye sahip olmak kadar önem kazanacaktır.- Gelişmekte olan ülkelerde sektörlerde teknoloji üretilen üretim devam edecektir.- Teknolojik gelişmeler yeni ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratacak.- Yenilenebilir çevre dostu ve ekonomik enerji kaynakları teknoloji desteği ile geliştirilecek.- Plastiklerin molekül yapısı değiştirilerek iletkenlik ve yalıtkanlık gibi bütün özellikler kazandırılacaktır.- Dünya "teknolojiye sahip olanlar" ve "teknolojiye sahip olmayanlar" olarak ikiye ayrılacak.- Çevreyi koruma endişesi teknolojik gelişmelerde ön planda olacak. Temiz ürün, temiz üretim ve geri dönüşümlü teknolojileri geliştirecek.- Teknolojiler sağlık yönünden sıçrama yaratan tedavi yöntemlerinin gelişmesine yol açacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TOPLUMSAL / KÜLTÜREL
BİLGİ VE TEKNOLOJİ <ul style="list-style-type: none">- Bilginin arşivlenip depolanması (kriter, CD, v.s. gibi) bilginin her yerde ve kolay ulaşılmasına neden olarak ve alternatif yetişkin eğitimini ortaya çıkaracak.- Teknolojik gelişmeler toplumsal kutuplaşmalar pekiştirecek.- Kültür emperyalizmine karşı tepki olarak çok kültürlülük ve yasal değerler öne çıkacak.
KÜLTÜR <ul style="list-style-type: none">- Gelir dağılımındaki dengesizlik, faşizmin yeni yüzü olan görmezden gelme, önlem almada gecikme, terk etme, toplum dışına itme gibi yöntemler kullanarak bu yeni sistemde düşen lümpen proleterya örgütsüz ama her an patlamaya hazır potansiyel bomba haline gelecek ve sermaye zaman zaman bunu kendi çıkarları için kullanacak.- Çok kültürlülük ön plana çıkacak.- Kültürel savaş hızlanacak.- Geri kalmış/gelişmiş olma ölçütleri kültürel ölçütlerle belirlenecek.- Kültürel savaşta toplumların geçmişleri belirleyici olacak.- Turizm girdileri kültürel özelliklerle sınırlanacak.- Toprak ile iç içe yaşayan toplumlarda başlayarak şamanizm yayılacak.- Kuzey Amerika popüler kültürüne karşı hareketler güçlenecek.- Kültür emperyalizmi istenen sonucu vermeyecek ve tepki olarak önce çok kültürlülük yaygınlaşacak.- Kültürler arası ilişkiler, sanılanın aksine küreselleşme hedefine uygun gelişmeyecek.- İletişim yoğunluğuna rağmen "borçlanma"nın arttığı dünyada kucaklayıcı ideolojiler yeniden verimli toprak bulacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TOPLUMSAL / KÜLTÜREL (Devam)
KÜLTÜR (Devam) <ul style="list-style-type: none">- İletişim her yerde toplumsal kültürü Kuzey Amerika'nın popüler kültürünün taklitlerine dönüştürecek.- Toplumsal değerler (din, sanat, edebiyat v.s.) yerelleşecek.- Toplumsal norm ve değerler üzerindeki uzlaşma erozyona uğrayabilir.- Ekonomik açıdan güçlü toplumların kültürel özellikleri, teknolojik gelişmeye yön verecek.- Kültürel değişim hızlanacak, yerellik/genellik derinleşecek.- Askeri, ekonomik üstünlük, toplumlar arası ilişkileri belirleyecek.- İnsan doğası gereği ve kapitalist sistemde toplumsal kuralların kalkması olanaklı değildir.
TÜKETİM <ul style="list-style-type: none">- Kentlerde beslenme krizi endüstriyel tarımın yeniden yapılanmasını gerektirecek.- Obezite 2023 yılının en yaygın salgını olacak.- Tüketim alışkanlıklarında bireysellik ön plana çıkacak.- Tüketim alışkanlıkları küreselleşecek bu bazı toplumların kültürel baskısına yol açacak.- 2023'te günümüzden çok farklı tüketim kalıpları geçerli olacaktır.- Biyo teknolojik olarak değiştirilmiş gıda ürünlerine karşı olağanüstü bir toplumsal muhalefet oluşacak ve genetik olarak değiştirilmiş gıda üreten şirketler ya bu işten vazgeçip baskıcı üretim alanı deneyecek ya da bu dünya savaşı nedeni olacak.
ÇALIŞMA HAYATI <ul style="list-style-type: none">- İnsanlar bir ömür içinde çeşitli (birden çok) meslekler edinebilecekler. Örneğin bir kişi hem öğretim üyesi, hem hentbol koçu/oyuncusu, hem de gitaracı olarak çalışabilecek.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TOPLUMSAL / KÜLTÜREL (Devam)
ÇALIŞMA HAYATI <ul style="list-style-type: none">- Gelecekte çalışma hayatı ofislerden ev hayatına kayacak.- 2023'te günümüzden çok farklı iş süreçleri geçerli olacaktır.- Çalışma haftası kılalacak. 8 saat/gün – 5 saat/gün- Evden çalışma yayılmayacak.- Çalışanlararası toplumsal ilişkiler rasyonelleşecek.- 2023'te işyeri konut ilişkisi günümüzdekinden daha farklı biçimde kurulacak. Mesafenin önemi azalırken bireysel özellikler kişilikler önem kazanacak.- Çalışma saat ve günleri azalacağından bireysel yetenekler gelişecek.- Çalışma hayatı ofislerden eve geçecek ve insan yalıtılıp yalnızlaştırılacak. Bu hem bilgeliği yalnızlık kullanmayı, becerebilmeyi, hem de depresyonu getirecek.- Çalışma saatleri ve günlerinin kısalması insanın sanat, estetik, felsefe ve bilime daha çok ilgi duyması için fırsat yaratacaktır.- Yalıtılmış, izole edilmiş insan tipi sanal ortamda iletişim ve ev içe çalışma sonunda pekişecek ve burada ego-santrik insan tipini ortaya çıkaracaktır.
YAŞAM BİÇİMİ <ul style="list-style-type: none">- Yeni toplumun ne tür değerler üzerinde kurulacağı önceden kestirilemez. Bu kurumsallaşma uzun süreli bir toplumsal etkileşim içinde şekillenecektir.- Sokak tiyatroları olacak. (İnsanlar bir araya gelip, bir konuda karar alıp, onu spontone oynamaya başlayacaklar, isteyen seyirciler oyuna girecek/çıkacak)- Birey/toplum ilişkisi ana karakterini koruyacak.- Aile ve hane halkları namus/ahlak konusundaki kalıp yargılar tamamen değişecek.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TOPLUMSAL / KÜLTÜREL (Devam)
YAŞAM BİÇİMİ <ul style="list-style-type: none">- Bireyselleşme artacak, teknolojik gelişim bunu hızlandıracak.- Bireysel özgürlükler sınırlanacak ve kısıtlanacak.- Bilginin ekonomik bir değer olması insanlar arası diyalogu olumsuz etkileyecek. (Bilgi hırsızlığına karşı önlem olarak)- İnsan-doğa karşıtlığı tahammül fersah boyutlara ulaşacak.- Toplumsal saldırganlık (savaş türü olarak) yeni formlara ulaşacak.- Birey sağlık, toplumsal v.b. güvenliğine önem verecek.- Birey/toplum ilişkisinde etki, toplumdaki bireyin değerlerini belirleme yönünde gelişecek.- Küreselleşmenin getirdiği yalıtılmış, sanal ortamdaki insanın yalıtılmışlığı ağır depresyonlara neden olacak ve buna karşı olağanüstü toplumsal muhalefet 1960'ların hippileri gibi bir davranış geliştirecekler.- Yeni insanı tanımlayacak değerler sistemini bu günden kestirebilmek mümkün görülüyor.- Toplumsal hayatı kolaylaştıran kurallara gerek kalmayacak, insanlar oto-kontrol kullanacak.- Toplumsal yaşamın nasıl şekilleneceği konusunda bir dizi seçme yapılabilecektir.- Toplumsal yaşam "sistem" dışına çıkmak isteyen toplum kesiminin büyüklüğünü arttıracak.- Bilgiyi hayata geçiren bireylerin sayısı artacak.- Toplumun çoğunluğu "sistem" dışı kesimlerden oluşacak "sistem" olmayacak.- Aile yapısı değişecek, biyolojik anne-baba v.s. ek olarak o aileye katılmak isteyenler bunu yapabilecek.- Eğitim sorunu çözülecek, uygulayarak öğretme (öğrenen) alternatif eğitim şekilleri ortaya çıkacak, yaygınlaşacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

TOPLUMSAL / KÜLTÜREL (Devam)
NÜFUS <ul style="list-style-type: none">- Kentleşmemiş, toprak üzerinde yaşayan nüfusun oranının hala yüksek olduğu gelişmekte olan ülkeler "doğal beslenme" gerçek insani değerler ve sıkı toplumsal doku özellikleri ile üstünlük fırsatları yakalayacaklar.- Kentleşme artacak ve köylülük azalacağından tarımda proleterya oluşacak.- Dünya'da nüfus hareketleri artacak.- Demografik yapı dönüşümü iktisadi kalkınma sürecinde itici ve şekillendirici bir rol oynayacaktır.- Demografik dağılım çeşitlenecek.- Nüfus artışı olacak fakat nüfus artışı hızı yavaşlayacak.- Büyük kentlerden tersine göç zaman zaman zora başvurularak yaptırılacak.- Kırlar boşalacak, toplumsal yaşamın tümü kentlerde gerçekleşecek.- Geleceğin kestirebilirliği olumlu/olumsuz giderek azalacak.- Tersine göç zaman zaman değil hep başvurulacak insanlar kırlarda, köylerde yaşayacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

SİYASAL / ASKERİ
ULUSLARARASI ÖRGÜTLER <ul style="list-style-type: none">- Birleşmiş Milletlerin artan siyasi-askeri çatışmalar nedeni ile önemi artacak ve daha fazla inisiyatif kullanması için yetkilendirilecek.- Uluslar üstü kuruluşlar ve NGO'lar giderek ulus devletlerle rekabet edecekler.
YENİ SİYASİ SINIRLAR <ul style="list-style-type: none">- 3. Dünya savaşı çıkacak. Tüm dengeler alt üst olacak. Uzun sürecek. Bittiğinde tamamen yeni dengeler kurulacak. Savaş Güney Asya ve Orta Doğu çevrelerinde yoğunlaşacak ama bir çok gelişmiş ülke taraf olacak.- Online-Internet iletişiminin yoğunlaşması sonucunda bireysel düzeyde dünya çapında birebir siyasi katılım olarak ortaya çıkacaktır.- Yeni bir dünya haritası çizilerek mevcut ülkelerin sınırlarında birleşme yeniden çizilme ile yeni bir yapılaşma olacaktır.
BLOKLAŞMALAR <ul style="list-style-type: none">- Ülkesel bloklaşmaların içinde yer alarak daha az siyasi bunalım, daha fazla istikrar, daha az askeri güç kullanan ülke daha güçlü olacaktır.- Dünyada siyasi örgütlenmeler daha fazla global boyutta olacak. (AB siyasi oluşumları gibi) (AB'de ortak seçim yapılması gibi..)- Türkiye ve Balkanlar bölgesel bir konfederasyon oluşturacaklar.- Bölgesel bloklaşmaların en başarılısı Avrupa olacak (ekonomik olarak)- Daha güçsüz kalkınmada geç kalmış uluslar arasında da (üçüncü dünya gibi) gruplaşmalar olacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

SİYASAL / ASKERİ (Devam)
DEMOGRAFİ <ul style="list-style-type: none">- Avrupa yapılıyor, yapılanmaya devam edecek ve genç nüfus transferi (yetişmiş iş gücü) için daha fazla gayret içerisine girecek.- Giderek küreselleşen dünyada hızlı nüfus artışı olan ülkeleri düşük nüfus artışı olan ülkeler üzerinde politik etkinlikleri artacak.- Çin gibi bir ülke bu dengeleri kullanarak da etkinliğini arttırabilir.
BARIŞ-SİLAHSIZLANMA <ul style="list-style-type: none">- Komşularınla daha iyi geçinirsen, daha az siyasi bunalım, daha az askeri yatırım/silahlanma, daha az asker sayısına ihtiyaç duyarsın.- Teknolojik gelişmenin askeri harcamaları dayandırılması politikaları iflas edecek.- Dünyada askeri güç birlikleri oluşturulacak. Dünya savunması hep beraber yapılacak. (Uzaylılara karşı) kendi içimizde savaşın anlamsız olduğu anlatılacak.- Anti-terörist yaklaşımlar sonuç verecek, terör eylemleri duracak.- Etnik ve dinsel kimlik arayışları azalarak bu doğrultudaki yerel savaşlar azalacak.- Silahsızlanma konusunda çok geniş katılımlı bir dizi uluslararası konferans düzenlenecek ve bağlayıcı kararlar alınacak.- Dünya barışı için silahsızlaşma kampanyası sonuç verecek. Klasik silah edinmemiz yerine kimyasal/biyolojik silahlar ile ilgili teknolojiler gelişecek.
(AVRASYA) GÜNEY ASYA VE UZAK DOĞU <ul style="list-style-type: none">- Dünyada Asya odaklı yeni ve güçlü bir kümeleşme de olacaktır.- Yeni Asya Çin – Hindistan uluslararası iş bölümünde güçlü aktörler durumuna gelecek.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

SİYASAL / ASKERİ (Devam)
<p>(AVRASYA) GÜNEY ASYA VE UZAK DOĞU (Devam)</p> <ul style="list-style-type: none">- Dünyanın yeni güç merkezi Çin ve Hindistan (beraberce) olacak. Askeri ve siyasi olarak liderliklerini 2015'ten sonra sürdürecekler.- Rusya askeri ve siyasi olarak yine bir güç merkezi haline gelecek. (Dünyadaki ikinci güç merkezi)- Asya ülkeleri yeni teknolojik buluşlar geliştirecek dünya dengelerini kendi lehlerine çevirecekler.- Çin ve Uzakdoğu ekonomik olarak gelişmede, ABD askeri üstünlüğünü sürdürecektir.- Rusya askeri üstünlük sıralamasında Çin'den sonra gelecek.- İslami ülkeleri geri kalmış manipüle edilen ülkeler topluluğu konumlarını koruyacaklar.
<p>ORTA DOĞU</p> <ul style="list-style-type: none">- Orta Doğu'da yeni bir din (yeni bir peygamber) oluşumu dikkat çekecek. Tüm dengeleri alt üst edecek.- Asya ve Orta Doğu'da bloklaşma hareketleri artacak ama Afrika hala yoksullukla mücadeleye devam edecek.- Orta Doğu ülkeleri yeni aktörler olacak.- Yeni enerji teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte petrolün stratejik önemi azalacak ve Orta Doğu dünyanın fakir, önemsiz ve az gelişmiş yöresine dönüşecek.- Orta Doğu ve Asya ülkelerinde daha otoriter yapılan (yönetimler) oluşacak.- Orta Doğu kargaşa merkezi olmaya devam edecek.- İsrail-Filistin savaşı, İsrail'in lehine sonuçlanacak. Müslüman ülkelerin tepkisi ABD tarafından oluşturulacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

SİYASAL / ASKERİ (Devam)
TERÖRİZM- SİLAHLANMA-DİN ÇATIŞMASI <ul style="list-style-type: none">- Müslümanlık askeri ve siyasi bir tehdit olarak görülmeye devam edecek.- Terör eylemleri devam edecek. ABD bu eylemlerden büyük zarar görecektir. Büyük güç kaybı yaşanacak.- Savaşlar artmayacak ama gerginlikler nedeniyle daha fazla silahlanma olacak.- AB+ABD egemenliğine karşı artan ölçülerde protestocu uluslararası terörizm ortaya çıkacak.- Ülkeler arası çatışmalarda, etnik ve dini ayrımlar kullanılacak. (istismar edilecek)- Arap dünyası, Afganistan ve Pakistan'daki fakirlik attığı oranda islam kökten dinciliği ABD ve AB dünya hegemonyasına tehdit oluşturacaktır.- Ulusal devlet yapısı bozulup etnik, dini grupların egemenlikleri büyük güçlerce desteklenecek (kürt devleti gibi).- Askeri güç, kullanılmayacak kadar etkin hale gelip devre dışı kalabilecektir.
AZ GELİŞMİŞ-ÇOK GELİŞMİŞ ÜLKELER <ul style="list-style-type: none">- Afrika'daki nüfus hastalıklar ve açlık nedeniyle azalarak gelişmiş ülkelerin safari yaptıkları bir bahçeye dönüşecek.- Merkez kapitalist ülkeler ile çevre ülkeler arasında yeni uzlaşma mekanizmaları oluşturulacak.- Askeri ve politik kontrol ulusal değil seçkinler ve seçkin olmayanlar, arasında oluşacak.- Az gelişmiş ülkelerin normları iyi pazar olarak görüldüğü için gelişmelerine müsaade edilecek.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

SİYASAL / ASKERİ (Devam)
AZ GELİŞMİŞ-ÇOK GELİŞMİŞ ÜLKELER (Devam) <ul style="list-style-type: none">- Gelişmiş dünya (AB), Kanada ve Japonya dünyanın geriye kalan kısmı üzerinde bilişim ve diğer süper teknolojik sahaları aracılığıyla egemenliğini pekiştirecek.- Politik ve askeri kararları uluslararası seçkinler üretecek.- Bazı gelişmekte olan ülkeler hafif sanayi ve teknolojik ürünlerde Avrupa'nın sanayine devralacaklardır.- Teknoloji geliştirmeyen ülkeler, teknoloji sahibi ülkelere bağımlı olacak.- Gelişmiş ülkeler bir araya gelerek fakirliğin arttığı veya düzelmediği ülkelere yardımlarını arttıracak hegemonyalarını devam ettirmeye çalışacaklar.- Dünya küçülecek ülkeler arası farklılıklar azalacak, ancak gelişmiş-az gelişmiş ülke ayrımı derinleşecek.- Dünya 4'e ayrılacak; gelişmiş teknoloji üreten ülkeler, teknoloji kullanan ülkeler, diğer iki grubun yapmak istemediklerini yapan ülkeler, yok edilenler.
ABD VE DÜNYA <ul style="list-style-type: none">- ABD Çin gerginliği Dünya barışına olanak vermeyecek.- Çin ekonomik olarak güçlenecek ve siyasal etkinliği artacak.- ABD ekonomisi durgunluğunu elde edeceği yeni kaynaklarla aşacak.- ABD'nin AB ile değil, olası çatışması Çin ile olabilir.- ABD Orta Doğu – Önasya yeraltı yerüstü kaynaklarını denetim altına alarak dünya ekonomisini kontrol etmeyi hedeflemektedir.- ABD en üstün askeri güç almaya devam edecek.- Küreselleşme ABD'nin dünya devleti kurmasına ve başına geçmesine katkıda bulunacak.- ABD kendi enerji kaynaklarına ve teknolojinin üretkenliği ile gelişirken AB daha bağımlı hale gelecektir.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

SİYASAL / ASKERİ (Devam)
ABD VE DÜNYA (Devam) <ul style="list-style-type: none">- ABD, İsrail vasıtasıyla Orta Doğu'yu kontrol edecek, Afganistan vasıtasıyla Orta Asya ve Çin ve Hindistan'ı kontrol etmeye yeltenecek.- III. Dünya Savaşı Çin-Rusya- (ABD + İngiltere) arasında ortaya çıkacak.- ABD'nin Orta Doğu'da İsrail yanında olan yeni müttefikleri olacaktır.- ABD iyi yetişmiş beyinleri, göç yoluyla ülkesine çekecek, teknolojik üstünlüğünü, bu üstünlükle de askeri gücünü takviye edecek.- ABD ve AB çatışması, ABD'nin üzerinde kurduğu teknolojik, siyasi ve askeri üstünlük sonucunda ABD lehine sonuçlanacak.- ABD hegemonyası altındaki Birleşmiş Milletler aracılığıyla evrensel insan hakları değerleri, genelgeler kurallara dönüşecektir.- ABD dünya ekonomisi üzerindeki etkisini arttırmayı daha pasif yollardan sürdürecektir. Hedef olmaktan kurtulacak.
ABD'İN GELECEĞİ <ul style="list-style-type: none">- ABD içinde bugün öne çıkmayan çelişkiler artarak ortaya çıkacaktır.- Kıbrıs Rum kesimi AB'ye girecektir.- Avrupa askeri güç olmaktan çıkacak ancak politik olarak genişleyerek etkinliğini arttıracaktır. Ulusallık nedeniyle- ABD'nin egemenlik sahası iki bölgesel kuşaktan oluşacaktır. 1. Çekirdek Avrupa, 2. Periferik çevre saha (Kuzey Afrika, Yakın Doğu, Rusya ve Ukrayna)- AB 2009 yılında özerk bir yaklaşımla koşullu üyeler almaya başlayacak. (bu üyelerden birisi muhtemelen Türkiye olacak)- AB dağılacak İngiltere ABD ile yakınlaşacak. Bu durum çeşitli gerginlikleri ortaya çıkaracak.- İngiltere AB'den ayrılıp ABD'ye yanaşabilir.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

SİYASAL / ASKERİ (Devam)
ABD’NİN GELECEĞİ (Devam) <ul style="list-style-type: none">- ABD ve AB çıkarları çatışması belirginleşecek.
ETNİK AYRIMCILIK <ul style="list-style-type: none">- Kürdistan şu anda haberlerde gördüğümüz sınırlar üzerinde kurulacak.- Az gelişmiş ülkelerin yaratacağı potansiyel çatışmaları önlemek amacıyla az gelişmiş ülkelere ABD-AB ve diğer gelişmiş ülkelere çok yoğun yardımlar (maddi/teknolojik v.b.) yapılacak.
SEÇİLMİŞ 20 <ul style="list-style-type: none">- Kürdistan kurulacak.- Birleşmiş Milletler ve NGO’ların dünya siyasetindeki etkisi artacak.- Ulus devletler etnik-dinsel parçalara ayrılacaklar.- İnternet kullanımı yaygınlaşarak birebir dünya siyasetine katılım gerçekleşecek.- Nüfus artış hızı yüksek ülkeler artışı hızı düşük ülkeler üzerinde siyasi baskı oluşturacaktır.- Bölgesel bloklaşmalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı azalacak/artacak.- Silahsızlanma çalışmaları;<ul style="list-style-type: none">o Başarılı olacak.o Başarısız olacak.- Terörist eylemleri;<ul style="list-style-type: none">o Engelleneceko Engellenmeyecek.- Uluslararası çatışmalarda dini ve etnik ayrımlar istismar edilecek.- Az gelişmiş ülkeler gelişmiş ülkelere daha bağımlı hale gelecek.- Merkez kapitalist ülkeler ile çevre ülkeleri arasında yeni uzlaşma mekanizmaları oluşacak.

Ek 3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin Belirlenmesi Çalışması Tüm Sonuçları (Devam)

SİYASAL / ASKERİ (Devam)

SEÇİLMİŞ 20

- Gelişmiş ülkeler az gelişmiş ülkelerin ilerlemesine/gelişmesine müsaade ederek tehdit unsuru olmalarını engelleyecek.
- Afrika yoksulluk içinde kalarak siyasi etkinliği artmayacak.
- Orta Doğu çatışma odağı olmaya devam edecek.
- Çin ve Uzak Doğu ekonomik olarak gelişse de ABD askeri üstünlüğünü sürdürecektir.
- Çin ve Uzak Doğu'nun askeri bir güç olarak ortaya çıkacak.
 - a. AB dağılacak. b. Siyasi olarak genişleyerek güçlenecek
- ABD'nin Çin ile siyasi çatışması olasıdır.
- ABD en üstün askeri güç olmaya devam edecek.
- ABD güç kaybedecek.
- ABD'nin manevra alanı, daralma olasılığı artacak.
- Küreselleşme ABD'nin dünya devleti kurmasına ve başına geçmesine katkıda bulunacak.

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri

Olumsuz (Negatif) Senaryo Listesi	
Trend	<ol style="list-style-type: none">1. Küreselleşen tüketim, yani bireyleşen tüketim kalıpları yaratacak (gıda, güvenlik, sağlık).2. Kuraklık ve kullanılabilir suyun sınırlı olması suyun taşıyıcı olmadığı kuru atık sistemlerinin ve geri dönüştürülmüş suyun kullanılmasını yaygınlaştıracak. Kuraklık savaşlara sebebiyet verecek.3. Makdonaltlaşma artacak (tektipleşme) yoğunlaşacak ama yerel kültürler direnecek, direnmeyen kültürler kimliksizleşecek (kimlik politikası, yerel bilgi üretimi).4. Yerler mekanından akımlar mekanına geçiş (kültür yere bağlı olmaktan kurtuluyor).5. Toplumsal, kültürel ve psikolojik olarak sürdürülebilir bir yaşam arayışı içindeki, benzer nitelikli bireyler birlikte yaşayacak. Konutların güvenliği meselesi önem kazanacak. "Kapatılabilir" yerleşim birimleri kural haline gelecek hatta konut gökdelenleri yaygınlaşacak.6. Gelişmiş ülkeler korunmuş steril alanlar olma özelliğini kaybedecek, kirlilik herkesi etkileyecek.7. Terörist eylemler engellenemeyecek.8. Uluslararası çatışmalarda dini ve etnik ayrımlar istismar edilecek.9. Ortadoğu çatışma odağı olmaya devam edecek.
Belirsizlikler	<ol style="list-style-type: none">1.a. Bölgesel bloklaşmalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı azalacak.1.b. Bölgesel bloklaşmalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı artacak.2.a. Çin ve Uzakdoğu askeri bir güç olarak ortaya çıkacak.2.b. Yeni bir askeri güç ortaya çıkmayacak.3.a. AB siyasi olarak genişleyerek güçlenecek3.b. AB dağılacak.4.a. ABD'nin Çin ile siyasi çatışması olacaktır.4.b. ABD'nin Çin ile siyasi çatışması söz konusu olmayacaktır.

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olumsuz (Negatif) Senaryo Listesi (Devam)	
Belirsizlikler (Devam)	5.a. ABD en üstün askeri güç olmaya devam edecek.
	5.b. ABD en üstün askeri güç olmaya devam etmeyecek.
	6.a. ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı artacak.
	6.b. ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı azalacak.
	7.a. Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı gittikçe artacak ve teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratacaktır.
	7.b. Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı fazlaşacak ve bu nedenle teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratmayacaktır.
	8.a. Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumlu etkileri olacaktır.
	8.b. Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumsuz etkileri olacaktır.
	9.a. Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği belirsizdir. (Örn. Yarı iletken malzemesi olarak silisyum sınırına ulaşacak, yerine malzeme bulunması belirsiz)
	9.b. Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği tahmin edilebilir.
	10.a. Ülke içi ve ülkelerarası eşitsizlikler artacak (yaşam kalitesi) (çok).
	10.b. Ülke içi ve ülkelerarası eşitsizlikler artacak (yaşam kalitesi) (az).
	11.a. Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek(çok).
	11.b. Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek(az).
12.a. İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(çok).	
12.b. İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak(az).	

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olumsuz (Negatif) Senaryo Listesi (Devam)	
Belirsizlikler (Devam)	13.a. Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak, ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak, devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak; sosyal devletin işlevi değişecek(çok).
	13.b. Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak, ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak, devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak, sosyal devletin işlevi değişecek(az).
	14.a. Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturacak.
	14.b. Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturmayacak.
	15.a. Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olacak
	15.b. Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olmayacak.
	16.a. İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanacak.
	16.b. İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanamayacak.
	17.a. Mevcut üretim-tüketim alışkanlıklarının ortaya çıkardığı sonuçlar nedeniyle sürdürülebilir-atıksız üretim sistemleri geliştirilecek, güneş kaynaklı (rüzgar, su, bioküyle...) yenilenebilir enerjilere dayalı bir hidrojen ekonomisine geçiş, hem iklim konusunda hem kirlilik konusunda olumlu etkiler yaratacak.
	17.b. Mevcut sistem hidrojen ekonomisinin yerleşmesine imkan/izin vermeyecek.

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olumsuz (Negatif) Senaryo Listesi (Devam)	
Belirsizlikler (Devam)	<p>18.a. Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanacaktır.</p> <p>18.b. Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanamayacaktır.</p> <p>19.a. İnsanlar arasında sanal etkileşim hakim olacak,</p> <p>19.b. İnsanlar arasında yüz yüze etkileşim hakim olacak.</p>

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olası Senaryo Listesi	
Trendler	<ol style="list-style-type: none">1. Çevrenin korunması amacı ile yenilenebilir enerji elde edilmesi ve temiz, geri dönüşen ürün ve temiz üretim önem kazanmaya devam edecektir.2. Tohumda teknolojiye egemen ülkeler dünya tarımını kontrol edecek.3. Çin, Hindistan ve Avrasya gibi yeni üretim ve ticaret olanakları ortaya çıkacak.4. Teknolojik kapasitenin ekonomik gelişmelerdeki rolü daha da artacak ve fikri mülkiyetin önemi artacak, dağılımı daha da eşitsiz hale gelecek5. Doğal enerji kaynaklarının azalması sonucunda; enerji savaşları artacak, çevreyi kirletmekte ısrarlı olan ülkeler toplum uluslararası tarafından dışlanacak, radikal iklim değişiklikleri sonucunda yakıt pili ve çevre teknolojileri gelişecek, bu ürünlerin endüstriyel üretimi tetiklenecek, sonunda çevre kirliliği azalacak ve küçük-bağımsız yerleşim birimleri gelişecek.6. Hem yüksek ve yoğun yerleşimler, hem de merkezden iyice uzak küçük-dağınık yerleşimler yaygınlaşacak. Buna bağlı olarak konutlar daha fazla kullanılacak. Konutlarda daha çok zaman geçirilecek. Kişi başına düşen konut alanı artacak (Hane başına kişi sayısı azalacak).7. Toplumsal, kültürel ve psikolojik olarak sürdürülebilir bir yaşam arayışı içindeki, benzer nitelikli bireyler birlikte yaşayacak. Konutların güvenliği meselesi önem kazanacak. "kapatılabilir" yerleşim birimleri kural haline gelecek hatta konut gökdelenleri yaygınlaşacak.8. Gelişmiş ülkeler korunmuş steril alanlar olma özelliğini kaybedecek, kirlilik herkesi etkileyecek.9. Çalışma mekanı (ev-işyeri) çalışma süresi (kısa-uzun)10. Aile-namus/ahlak geleneksel yargılara dönüşecek, yeni aidiyetler oluşacak.11. Terörist eylemler engellenemeyecek.12. Uluslararası çatışmalarda dini ve etnik ayrımlar istismar edilecek.13. Ortadoğu çatışma odağı olmaya devam edecek.

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olası Senaryo Listesi (Devam)	
Belirsizlikler	<ul style="list-style-type: none">1.a. Bölgesel bloklamalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı azalacak.1.b. Bölgesel bloklamalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı artacak.2.a. Çin ve Uzakdoğu askeri bir güç olarak ortaya çıkacak.2.b. Yeni bir askeri güç ortaya çıkmayacak.3.a. AB siyasi olarak genişleyerek güçlenecek3.b. AB dağılacak.4.a. ABD'nin Çin ile siyasi çatışması olacaktır.4.b. ABD'nin Çin ile siyasi çatışması söz konusu olmayacaktır.5.a. ABD en üstün askeri güç olmaya devam edecek.5.b. ABD en üstün askeri güç olmaya devam etmeyecek.6.a. ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı artacak.6.b. ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı azalacak.7.a. Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı gittikçe artacak ve teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratacaktır.7.b. Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı fazlalaşacak ve bu nedenle teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratmayacaktır.8.a. Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumlu etkileri olacaktır.8.b. Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumsuz etkileri olacaktır.9.a. Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği belirsizdir (Örn; Yarı iletken malzemesi olarak silisyum sınırına ulaşacak, yerine malzeme bulunması belirsiz).9.b. Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği tahmin edilebilir.

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olası Senaryo Listesi (Devam)	
Belirsizlikler (Devam)	10.a. Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek (çok).
	10.b. Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek (az).
	11.a. İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak (çok).
	11.b. İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak (az).
	12.a. Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak; ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak, devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak, sosyal devletin işlevi değişecek (çok).
	12.b. Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak; ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak; devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak; sosyal devletin işlevi değişecek (az).
	13.a. Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturacak.
	13.b. Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturmayacak.
	14.a. Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olacak.
	14.b. Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olmayacak.
	15.a. İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanacak.
	15.b. İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanamayacak.

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olası Senaryo Listesi (Devam)	
Belirsizlikler (Devam)	<p>16.a. Mevcut üretim-tüketim alışkanlıklarının ortaya çıkardığı sonuçlar nedeniyle sürdürülebilir-atıksız üretim sistemleri geliştirilecek, güneş kaynaklı (rüzgar, su, bioküyle...) yenilenebilir enerjilere dayalı bir hidrojen ekonomisine geçiş, hem iklim konusunda hem kirlilik konusunda olumlu etkiler yaratacak.</p> <p>16.b. Mevcut sistem hidrojen ekonomisinin yerleşmesine imkan/izin vermeyecek.</p> <p>17.a. Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanacaktır.</p> <p>17.b. Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanamayacaktır.</p> <p>18.a. İnsanlar arasında sanal etkileşim hakim olacak.</p> <p>18.b. İnsanlar arasında yüz yüze etkileşim hakim olacak.</p>

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olumlu (Pozitif) Senaryo Listesi	
Trendler	<ol style="list-style-type: none">1. Teknolojik inovasyondaki yetkinlik rekabet gücü açısından mutlak bir belirleyici olacak.2. Bütün sektörlerde bilişim ve iletişim teknolojilerinin önemi artarak devam edecektir.3. Bioteknoloji, nanoteknoloji vb jenerik teknolojiler gelişimlerini hızla sürdürecektir ve ekonomik ve sosyal hayatta önemli değişimlere neden olacaktır.4. Ulusal ölçekten firma ölçeğine kadar teknoloji yönetimi en az, teknolojiye sahip olmak kadar önem kazanacaktır.5. Küreselleşmenin gelişmeye devam etmesiyle Dünya ölçeğinde rekabet şiddetlenecek.6. İş gücünün niteliğinde bilgi hayati bir önem kazanacak ve bilgiye dayalı ekonomik faaliyetler istihdam içinde en önemli paya sahip olacak.7. Uluslararası standartlar hayati önem taşıyacak.8. Endüstriyel tarım nedeniyle ortaya çıkan sorunlar nedeniyle ortaya çıkan sorunlar, ekolojik tarımın öne çıkmasını sağlayacak ve ekonomik hale gelecek.9. Kuraklık ve kullanılabilir suyun sınırlı olması suyun taşıyıcı olmadığı kuru atık sistemlerinin ve geri dönüştürülmüş suyun kullanılmasını yaygınlaştıracak. Kuraklık savaşlara sebebiyet verecek.10. Makdonaltlaşma artacak (tektipleşme) yoğunlaşacak ama yerel kültürler direnecek, direnmeyen kültürler kimliksizleşecek (kimlik politikası, yerel bilgi üretimi).11. Küreselleşen tüketim, yani bireyleşen tüketim kalıpları yaratacak (gıda, güvenlik, sağlık).12. "Çok yönlü", "çok becerikli" bireylerden oluşan toplum.13. Nüfus artış hızı azalacak.14. Yerleşik toplumsal normlar yerinden sökülürken yerine oturacak yeni normlar (değerler) oluşacak.

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olumlu (Pozitif) Senaryo Listesi	
Trendler (Devam)	<p>15.Yerler mekanından akımlar mekanına geçiş (kültür yere bağlı olmaktan kurtuluyor).</p> <p>16.Kültürel farklılık yaşam tarzı/tüketim kalıbı farklılıkları yaratıyor</p> <p>17.Çevrenin korunması amacı ile yenilenebilir enerji elde edilmesi ve temiz, geri dönüşen ürün ve temiz üretim önem kazanmaya devam edecektir.</p> <p>18.Tohumda teknolojiye egemen ülkeler dünya tarımını kontrol edecek.</p> <p>19.Çin, Hindistan ve Avrasya gibi yeni üretim ve ticaret olanakları ortaya çıkacak.</p> <p>20.Teknolojik kapasitenin ekonomik gelişmelerdeki rolü daha da artacak ve fikri mülkiyetin önemi artacak, dağılımı daha da eşitsiz hale gelecek</p> <p>21.Doğal enerji kaynaklarının azalması sonucunda; enerji savaşları artacak, çevreyi kirletmekte ısrarlı olan ülkeler toplum uluslar arası tarafından dışlanacak, radikal iklim değişiklikleri sonucunda yakıt pili ve çevre teknolojileri gelişecek, bu ürünlerin endüstriyel üretimi tetiklenecek, sonunda çevre kirliliği azalacak ve küçük-bağımsız yerleşim birimleri gelişecek.</p> <p>22.Hem yüksek ve yoğun yerleşimler, hem de merkezden iyice uzak küçük-dağınık yerleşimler yaygınlaşacak. Buna bağlı olarak konutlar daha fazla kullanılacak. Konutlarda daha çok zaman geçirilecek. Kişi başına düşen konut alanı artacak (hane başına kişi sayısı azalacak).</p> <p>23.Toplumsal, kültürel ve psikolojik olarak sürdürülebilir bir yaşam arayışı içindeki, benzer nitelikli bireyler birlikte yaşayacak. Konutların güvenliği meselesi önem kazanacak. "kapatılabilir" yerleşim birimleri kural haline gelecek hatta konut gökdelenleri yaygınlaşacak.</p> <p>24.Gelişmiş ülkeler korunmuş steril alanlar olma özelliğini kaybedecek, kirlilik herkesi etkileyecek.</p> <p>25.Çalışma mekanı (ev-işyeri) çalışma süresi (kısa-uzun)</p> <p>26.Aile-namus/ahlak geleneksel yargılara dönüşecek, yeni aidiyetler oluşacak</p>

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olumlu (Pozitif) Senaryo Listesi	
Belirsizlikler	<p>1.a. Bölgesel bloklamalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı azalacak.</p> <p>1.b. Bölgesel bloklamalar artıp siyasi bunalım ve askeri güç kullanımı artacak.</p> <p>2.a. Çin ve Uzakdoğu askeri bir güç olarak ortaya çıkacak.</p> <p>2.b. Yeni bir askeri güç ortaya çıkmayacak.</p> <p>3.a. AB siyasi olarak genişleyerek güçlenecek</p> <p>3.b. AB dağılacak.</p> <p>4.a. ABD'nin Çin ile siyasi çatışması olacaktır.</p> <p>4.b. ABD'nin Çin ile siyasi çatışması söz konusu olmayacaktır.</p> <p>5.a. ABD en üstün askeri güç olmaya devam edecek</p> <p>5.b. ABD en üstün askeri güç olmaya devam etmeyecek.</p> <p>6.a. ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı artacak.</p> <p>6.b. ABD'nin manevra alanının daralma olasılığı azalacak.</p> <p>7.a. Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı gittikçe artacak ve teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratacaktır.</p> <p>7.b. Dünya'da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki teknoloji düzeyi farkı fazlalaşacak ve bu nedenle teknolojik gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin sıçrama yapmasına fırsat yaratmayacaktır.</p> <p>8.a. Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumlu etkileri olacaktır.</p> <p>8.b. Teknolojik gelişimin birey ve toplum üzerinde olumsuz etkileri olacaktır.</p> <p>9.a. Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği belirsizdir. (Örn. Yarı iletken malzemesi olarak silisyum sınırına ulaşacak, yerine malzeme bulunması belirsiz)</p> <p>9.b. Teknolojik gelişimlerin sınırında, hangi yeni teknolojileri getireceği tahmin edilebilir.</p>

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olumlu (Pozitif) Senaryo Listesi	
Belirsizlikler (Devam)	10.a. Ülke içi ve ülkelerarası eşitsizlikler artacak (yaşam kalitesi) (çok).
	10.b. Ülke içi ve ülkelerarası eşitsizlikler artacak (yaşam kalitesi) (az).
	11.a. Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek (çok).
	11.b. Para, sermaye ve mal akımlarının önündeki engeller asgari düzeye inecek (az).
	12.a. İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak (çok).
	12.b. İş gücünün ülkelerarası dolaşımı artacak (az).
	13.a. Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak; ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak, devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak; sosyal devletin işlevi değişecek (çok).
	13.b. Devletin ekonomiye müdahalesi daha da azalacak; ekonomik karar süreçlerinde özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin önemi artacak; devletin kamusal ve sosyal alandaki rolü sınırlanacak, sosyal devletin işlevi değişecek (az).
	14.a. Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturacak.
	14.b. Bioteknoloji ve genomik kilit teknoloji olacak ve ülkelerin gelişmesinde kritik bir faktör oluşturmayacak.
	15.a. Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olacak.
	15.b. Genetik teknolojilerinin gelişimi ile yok olan türlerin yeniden yaşama döndürülmesi mümkün olmayacak.
	16.a. İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanacak.
	16.b. İnsan doğa ilişkisi küresel boyutta yeniden müzakere edilecek (değerlendirilecek). Müzakere sonucunda global anlaşma sağlanamayacak.

Ek 4. Senaryo Çalışması Listeleri (Devam)

Olumlu (Pozitif) Senaryo Listesi	
Belirsizlikler (Devam)	<p>17.a. Mevcut üretim-tüketim alışkanlıklarının ortaya çıkardığı sonuçlar nedeniyle sürdürülebilir-atıksız üretim sistemleri geliştirilecek, güneş kaynaklı (rüzgar, su, bioküyle...) yenilenebilir enerjilere dayalı bir hidrojen ekonomisine geçiş, hem iklim konusunda hem kirlilik konusunda olumlu etkiler yaratacak.</p> <p>17.b. Mevcut sistem hidrojen ekonomisinin yerleşmesine imkan/izin vermeyecek.</p> <p>18.a. Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanacaktır.</p> <p>18.b. Tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığında yeni değerler tanımlanamayacaktır.</p> <p>19.a. İnsanlar arasında sanal etkileşim hakim olacak,</p> <p>19.b. İnsanlar arasında yüz yüze etkileşim hakim olacak.</p>

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları

Tekli Vizyon İfadeleri
İnsanoğlunun zamana, mekana ve doğaya hakim olma sürecinde ortaya çıkacak yeni fırsatlardan yararlanmak için, bilim ve teknoloji alanında yaratıcılığının arttırılmasına odaklanmış devlet ve sanayi işbirliği olan bir ülke olmak !
Ormanlar, ağaçlar katledilmemiş, yeşil alanların bol, insanların keyfini çıkartabildiği, Dragos veya eskiden Bursa gibi, İç Levent gibi küçük bahçeli evler, sokaklar, mahalle hayatı. Bunun yanında tarihi yapılar, insanların ziyaretine açık (Bomanti bira fabrikası). İnsanların bir araya gelip, kendi mahalleleri için bir şeyler yaptıkları, temizlik, ağaç dikme, kitap okuma, hikâye anlatma, mutluluk. Vücutlarını saran, onları kullanan, yürüyen koşan, atlayan zıplayan, nefes alan bireyler. Rüzgarın yapraklarda dolaşmasını, içine çekerek seyreden insanlar. Yerlere çöp atılmadığı, arabaların tek tük sokaklarda dolaştığı, ulaşımın problem olmadığı, kısa mesafelerin bisiklet, yürüme, vapur gibi aşıldığı, uzun mesafe için raylı sistemler tabii ki çevreye, doğaya duyarlı temiz teknolojiler, rüzgar enerjisi vs. Plastik ve pet şişelerden ne yapacağımızı arayan, bulan, asfalt yapmada, bot yapmada kullanan. Barışsever bir ülke. İnsan-hayvan hiçbir şeyin onurunun çiğnenmesine karşı zorbalığın olmadığı. Eğitimin elle, uygulamada aktif, alternatif şekillerinin yaygınlaştığı.
<ul style="list-style-type: none">➤ Ekonomik ve siyasi karar mekanizmalarına katılımcı,➤ Kaynakların kullanımı ve çıktının getirisinde demokratik dağılımın geçerli olduğu,➤ Uluslararası demokrasiye yüksek katma değer yaratan bir TÜRKİYE.
Kültür, endüstri gelişmiş, tekstil sanayinin yanı sıra moda tasarımında da iddialı hale gelmiş, müzik ve endüstri tasarımı, film sanayinde söz sahibi, bölgenin kültür başkentliğine kalkışmış bir Türkiye.

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları (Devam)

Tekli Vizyon İfadeleri (Devam)
<p><i>Toplumsal gerilim etkenlerinin aşılmış olması;</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Ulus-devlet modeli yerine farklı kültürel-dinsel kimliklerin tanınarak siyasal-toplumsal düzene entegre edilmesi, farklılıkların olduğu gibi kabul edilmesi• Bireysel düşünce ve inanç özgürlüğünün tam anlamıyla tanınması ve bu özgürlüklerin başkalarının düşünce ve inanç özgürlüğü üzerinde tahakküm aracı olmaması• Sağlık, eğitim ve çalışma hakkının her vatandaş için gerçekleştirilir olması• Gelir dağılım dengesizliğinin asgariye indirilmesi
<p><i>Bireysel zenginliğin geliştirilmesi;</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Çocukların bireysel yetenekleri dikkate alınarak öğrenim görmeleri• Çocukların ansiklopedik bilgi yerine öğrenmeyi öğrenmeleri• Türk kültürünün kökenlerini ve evrensel kültürel değerleri bir arada, gündelik hayatla bütünlük içinde öğrenmeleri• Bilginin göreliliğini anlamak suretiyle hoşgörülü, esnek, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi
<p><i>Toplumsal gelişimin Türk insanının yaratıcılığı ile sağlanması;</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Yerel bilgi üretimi
<p><i>Bölge ülkesiyle ekonomik-sosyal entegrasyon</i></p> <p>Kişi başına düşen kitap, gazete, mutluluk, okul, doktor, yeşil alan, milli gelir miktarı yüksek ve dengeli, canlı haklarına saygılı, yaşam kalitesi yüksek, uluslararası ağlarla entegre ve uluslararası gelişmişlik ve saygınlığı yüksek bir Türkiye.</p>

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları (Devam)

Tekli Vizyon İfadeleri (Devam)
<ul style="list-style-type: none">➤ Doğa ile barışık bir yaşam➤ Dünya ile bütünleşik bir ülke➤ Refah toplumu : İleri teknoloji ağırlıklı, çok kaliteli üretim ve tüketim, etkin bir rekabet ortamı➤ Egemenlik: Alanı daralan devlet (saydam, hesaplanabilir, eleştirilebilir) özgürlük alanı genişleyen sivil toplum ve birey<ul style="list-style-type: none">▪ Özgür ortam▪ Uluslararası standartta adalet▪ Çoğulculuk▪ Kültürel ve yaşam tercihlerine saygı➤ Sağlıklı, eğitilmiş, iş takibi, dünyadan haberli bireyler➤ Geleceğe güven: Yaşlılıkta ve hastalıkla merhamete ve devlete muhtaç olmayan insanlar
Özgün teknoloji üretebilen, belirli teknolojilerde dünya ölçeğinde tamam hizmet sektöründe saygın bir TÜRKİYE.
Toplumsal ve uluslararası barış içinde, toplumsal uzlaşmaya dayalı performans ölçütlerine dayalı yönetim sistemlerinin geçerli olduğu laik, demokratik, hakça tahsise duyarlı, yaratıcılığa açık, çevreye duyarlı, toplumsal etkileşim kanallarının açık kaldığı öğrenmeye açık bir Türkiye.
Beslenme, barınma, sağlık sorunları çözülmüş, estetiğe duyarlı, hapisaneleri boş/barışçı/öğrenmeye /yaratıcılığa açık/aktif yurttaşlardan oluşan/çevreye duyarlı, teknoloji üreten bir ülke. Mevcut kaynakları yok etmeden.
Toplumsal gelişimin (eşitliğin, gelir dağılımının, kültürel farklılaşmaların) önünü kesen yeni yaşama ayak uydurmamızı engelleyen değer yargılarından kurtulmuş. Eğitim, sağlık konularında eşitlikçi bir Türkiye. Kendi güçlerini analiz edebilen bunun üzerinde yaratıcı çıkışlar yapabilen, kendi kartlarını iyi bilerek oyun kurabilen bir Türkiye.

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları (Devam)

Tekli Vizyon İfadeleri (Devam)
<p><i>İnsanları:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ Doğa ile kendileri ile ve komşuları ile barışık➤ Rekabet yerine işbirliğine dayalı örgütlenmeler oluşturabilen➤ Kendine saygılı, bütünün yararını gözeten➤ Yaratıcı➤ Hatalarından ders alan ve değişime açık <p><i>Kurumları:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ Cezadan çok teşvik ve düzen getiren➤ Bireyleri ezmeyen➤ İşbirliği ve eşgüdüm içinde hızlı ve verimli işleyen <p><i>Ülkesi:</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ Toplumsal maliyeti düşük➤ Temiz üretim ilkelerine göre üreten ve tüketen (en az hammadde, en az enerji, sıfır atık, zehir içermeyen, yenilebilir kaynaklarla... doğal döngülerle çatışmayan➤ Üretilenin adil dağıtıldığı➤ Alternatif yöntemleri ve teknolojileri üreten, dünyaya sunan➤ Eğitim sistemi, bireyin kendi gücünün farkına varmasını ve işbirliğini destekleyen➤ Şiddetin, militarizmin olmadığı, şiddete yönelecek enerjinin, olumlu kanalize edildiği, sorunlarını kendi olanaklarıyla çözen
<p>Yaşam standartlarının herkes için yükseltilmiş olduğu insan haklarının ve düşünce özgürlüğünün yaygınlaştığı Türkiye vatandaşlarının kendilerini önce dünya vatandaşı sonra Türkiye vatandaşı hissettiği, herkesin geçinme sınırının üzerinde yaşadığı çevre ülkeleri ve genelde de diğer ülkelerle hiçbir sorunu olmayan kısa vadeli değil, uzun vadeli hedefleri nedeniyle başa getirilen ve bu hedefleri gerçekleştiren ülke ekonomisinin uzun vadeli bir kararlılık gösterebileceği toplumsal yaşamın ülke içinde yaşayan her kesimine hitap ettiği.</p>

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları (Devam)

Tekli Vizyon İfadeleri (Devam)
<ul style="list-style-type: none">➤ Vatandaşlarının sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlarını insan onuruna yakışır biçimde çözmüş bir devlet.➤ Yerinden katılımcı yönetimi sindirmiş, işleyen bir toplum➤ Çevre dostu ürünlerle dünyada rekabet edebilmesi, doğal çevresini tüketmeyen ve bozmayan bir ekonomi➤ Yerel kültürünü evrensel anlamda yeniden üreten, farklılıklara açık, ayrımcılığa, şiddete prim vermeyen bir toplumsal kültür➤ Yaşanabilir makul kentler, bayındır, yaşam kalitesi yüksek, kültürel olanakları yükselmiş köyler ve taşra.
<p>Irvin Yalom aşkla ilgili şöyle bir söz eder; aşkın içine düşmekle, aşkın içinde bireyselliğini bütünselliğini kaybetmeden dimdik ayakta kalabilmek birbirinden tümüyle farklı kavramlardır. Burada ona düşen düzeyliliğini ve bütünselliğini kaybetmektir. Bunu ülkelere uygularsak, ulusal bağımsızlığı korumak olarak gerçekleştirebiliriz. Bu oluşum etrafında önce beslenme, barınma, sağlık sorunlarını tümüyle çözmüş, koruyucu sağlık hizmetleri otomatize olmuş, bebekleri ölmeyen, anneleri sağlıklı, ormanları yeşil, nehirleri berrak, taşımacılığını deniz yoluna kaydırılmış ve kıyıları pırıl pırıl bir Türkiye’de insanlar bu doğal zenginlik ve güzellik karşısında sanata, estetiğe, felsefeye ve bilime ilgi duyacak her mahallede, her köyde büyük bir kütüphane ve her spor salonunda gençler, yetişkinler felsefe tartışacaklar. Tersanelerinde transatlantikler yapılan, hızlı trenleri ile Ankara’dan Adana’ya 2 saatte gidilebilen yaylalarında ekolojik tarım yapılan ve anavatani Türkiye olan buğdayın çeşitli versiyonlarından, çeşitli gıda ürünlerinin yıllık 10 milyar dolarlık satımından pembe yanaklı, gülbüz çocukların kesintisiz 12 yıl eğitim aldığı, hapisaneleri boş, her türlü su ürünü ile üretilmiş yemeklerde dünya şampiyonu bir Türkiye. Köylerinde beyaz boyalı, kırmızı kiremitleri, bahçesinde kadife çiçekleri olan çitlerle çevrili ağaçlarından tankerlerle süt alınan bir Türkiye.</p>

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları (Devam)

Tekli Vizyon İfadeleri (Devam)
<ul style="list-style-type: none">➤ Üretimi AB ülkeleri düzeyine çıkmış.<ul style="list-style-type: none">○ Bunun içinde bilgiye dayalı ürünler yoğun➤ Bölgesel farklılıkları asgariye inmiş, gelir dağılımının iyileştiği ve ölçülü olduğu➤ Nüfusunun eğitim düzeyi AB ortalamasına yakın<ul style="list-style-type: none">○ Bu çerçevede yaratıcılığı öne çıkan bireyler, evrensel kültüre katkı, yerel bilgi üretimi, yerel kaynakların değerlendirilmesi, girişimciliğin gelişmiş olması➤ Sosyal olarak AB bünyesine yaklaşmış<ul style="list-style-type: none">○ Bu çerçevede kadın hakları, laiklikte AB ortalamalarından ileri gidebilmiş, sanatta yerel değerlerle birlikte dünyaya ulaşmış geleceğe güvenle bakan, geniş tarih imkanı olan➤ Kurallara dayalı, kamu yönetiminin çok etkin hale geldiği, liyakate layık olduğu➤ Alt yapıları AB düzeyine yakın ve bölge ile merkeze enerji ve diğer özellikle evlere ulaşım➤ AB – Avrasya, Asya, Çin göze gelecek birçok açıdan ileridir.
<ul style="list-style-type: none">➤ Mevcut eğitilmiş insan gücünü, girişimci ruhunu, bir sinerji oluşturarak toplumsal projelere dönüştürebilmiş➤ Gelecekte kendi güçlü bir şekilde tehdit edecek sosyal, teknoloji, eğitim ve sağlık dengesizliği konularında bir konsensüs oluşturarak dengeli ve sosyal gelişmeyi ilke olarak kabul etmiş➤ Uluslararası toplumda ilkeleri olan, tutarlı, bölgesel güç olacak.➤ Analitik düşünebilmeyi, eğitmeyi öğrenmiş. Tüm fikirlerin olumlu, olumsuz ütöpik, gerçekçi, teknoloji, bilim, sanat konusunda fikir geliştirecek her türlü alt yapıyı geliştirme, bu hislerin toplumda saygı görmesini, ekonomik olarak tatmin olmalarını sağlamış➤ Kamu yararı ile piyasa yararı arasında etik dengeleri oluşturmuş

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları (Devam)

İkili Vizyon İfadeleri
Mevcut doğa kaynakları ve insani değerleri yok etmeden, yeni dünyanın ortaya çıkaracağı fırsatları nitelikli işgücü, yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlarla barışçı, adil ve müreffeh değerlendirebilen bir ülke olmak !
<ul style="list-style-type: none">➤ Maddi, manevi ve kültürel kaynaklarını kullanamayan, onların farkında olmayan,➤ Eğitim, hukuk, siyaset, kültür, eğitim alanında sıkıntılar yaşayan,➤ Siyasi şartların sonucu yolsuzluk ve adaletsizliğin derinleştiği bir <i>TÜRKİYE'den</i>➤ Önce siyasi şartlarını düzeltmiş ve sıkıntılarını aşmış,➤ Kendisiyle barışık➤ İnsan gücünün yoğun olduğu.➤ Maddi ve manevi kaynaklarını kullanabilen, ihtiyaçlarını planlayıp çözebilen, eğitilmiş <i>TÜRKİYE'ye</i>
<ul style="list-style-type: none">➤ Üreten, ürettikçe büyüyen, sanayi, tarımı, turizmi, alt yapısı, hizmetler sektörü gelişen bir TÜRKİYE,➤ Kaynakların kullanımında çıktıların getirisinin dağılımında demokratik, gelir dağılımında eşit ve düzgün olduğu, insanların çağdaş yaşamın nimetlerinden kolaylıkla yararlanabildiği, yurttaşlarını kamusal, sağlık, eğitim, kültür hizmetlerine sorunsuzca, erişebildiği bir TÜRKİYE,➤ Yurttaşların tüm ekonomik yaşamda karar süreçlerinde katıldığı söz ve karar sahibi oldukları demokratik bir TÜRKİYE,➤ Emperyalizmin vurucu gücü, paralı askeri olmayan, komşularıyla barış içinde olan, barışı savunan bağımsız bir TÜRKİYE.➤ Uluslararası demokraside yüksek katma değer yaratan bir TÜRKİYE.

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları (Devam)

İkili Vizyon İfadeleri (Devam)
<ul style="list-style-type: none">➤ Kanunlarına herkesin uyduğu, yargının herkese eşit davrandığı bir Türkiye.➤ Okuma-yazma oranının % 100 olduğu bir Türkiye.➤ Kişi başına düşen kitap, gazete, kültürel etkinliği milli gelir, okul, öğretmen, doktor, yeşil alanı yüksek ve dengeli bir Türkiye.➤ Yaşam kalitesi yüksek, sorumluluk bilincinin toplumun tüm katmanlarında olduğu bir Türkiye.➤ Haset-fesat-kine yoğunlaşan değil, öğrenen, düşünen, üreten, paylaşan, seven bir Türkiye.➤ Uluslararası ağlarla entegre, uluslararası saygınlığı ve başkalarına zarar vermeyen, doğal döngülere saygılı, gelişmişliği yüksek bir Türkiye.
<ul style="list-style-type: none">➤ Toplumsal gelişimin (eşitliğin, gelir dağılımının, kültürel farklılaşmaların) önünü kesen, yeni yaşama ayak uydurmamızı engelleyen değer yargılarından kurtulmuş. Eğitim, sağlık konularında eşit ve akılcı uygulamalar yapabilen;➤ Özgün teknoloji üretebilen, belirli ileri teknolojilerde dünya ölçeğinde tanınan, diğer sistem ve teknolojilerde bağımlılığı karşılıklı düzeye getirebilmiş sanayiye sahip ve hizmet sektöründe kaliteli olarak tanınmış bir TÜRKİYE.

Ek 5. 2023 Dünyasında Türkiye Vizyonu Belirleme Çalışması Sonuçları (Devam)

Dörtlü Vizyon İfadeleri
<ul style="list-style-type: none">➤ Sahip olduğu doğal ve kültürel değerleri yok etmeden kullanarak zenginleşen,➤ Yeni dünyanın ortaya çıkaracağı fırsatları, nitelikli insan kaynakları ile etkin, yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlarla değerlendiren, laik, evrensel, çağdaş, barışçı, adil, müreffeh bir TÜRKİYE.
<ul style="list-style-type: none">➤ Kendisiyle ve doğayla barışık bireylerin yaşadığı➤ Eşitlikçi➤ Temiz sektörlerde de çıkış arayan bölgesel farklılıkları değerlendirebilen, kültür ve tasarım endüstrisi gelişmiş

Ek 6. TÜSSİDE Çalıştay Değerlendirme Anketi Sonuçları

Genel Ortalama: 3,45

1. Acılış ve Tanışma (08 Kasım 2002) **3.32 Moderator: Uğur Değirmenciöğlü**

Çalışmaya sıcak bir başlangıç yapılmasını sağladı. 3.37
Çalışmaya katılan diğer kişileri eğlenerek tanımamı sağladı. 3.27

Ekleme İstedikleriniz:

- ✓ Herkesin adını vs. öğrenmek yine de mümkün olmadı.
- ✓ Teşekkürlerimle.
- ✓ Tanışma faslı için aynı türden ama grubun daha rahat edeceği bir yöntem seçilebilirdi.
- ✓ Çok çok teşekkür ederim.
- ✓ Bu yöntemi çok beğendim, harika.
- ✓ Kişisel tanıtım bir şekilde yapılmalı idi.
- ✓ İnsanların genellikle birkaç duygusunu kullanabildikleri bir ülkede beş duyu ile iletişim olanağı sağlandı. Bireysel tepkiler için ilk izlenimlerin yakalanması mümkün oldu.
- ✓ Katılımcılarla ilgili bilginin önceden bilinmesi belki hazırlıklar için faydalı olur.

2. Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması I-II **3.42 (08 Kasım 2002)**

Moderator: Prof. Dr. Nüket Yetiş

Moderator açık ve anlaşılır bir dil kullandı 3,44
Çalışmada uygulanan yöntem uygun şekilde tanımlandı..... 3,26
Çalışma "Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi" kapsamında
sürdürülecek çalışmalara olumlu katkı sağlayacaktır..... 3,41
Moderator yönteme yeterli derecede hakimdi 3,56

Ek 6. TÜSSİDE Çalıştay Değerlendirme Anketi Sonuçları (Devam)

Ekleme İstedikleriniz:

- ✓ Çalışmalardaki yöntemler, yazılı olarak gruplara verilirse daha kolay çalışılabilir düşüncesindeyim. Zamanın bazı gruplara yetmemesine çözüm gerekir. Süre daha uzun tutulup, bekleyenlerin çalışanları rahatsız etmeleri önlenir.
- ✓ Vizyon 2023 için geç de olsa bir arada toplantısının yapılması sevindiricidir.

3. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin

(Drivers of Change) Belirlenmesi I-II (08 Kasım 2002) 3.64

Moderator: Prof. Dr. Nüket Yetiş

Moderator açık ve anlaşılır bir dil kullandı	3,59
Çalışmada uygulanan yöntem uygun şekilde tanımlandı.....	3,59
Çalışma "Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi" kapsamında sürdürülecek çalışmalara olumlu katkı sağlayacaktır.....	3,67
Moderator yönetime yeterli derecede hakimdi	3,67

4. Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (Drivers of Change)

Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi

(09 Kasım 2002) 3.61

Moderator: Prof. Dr. Nüket Yetiş

Moderator açık ve anlaşılır bir dil kullandı	3,59
Çalışmada uygulanan yöntem uygun şekilde tanımlandı.....	3,56
Çalışma "Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi" kapsamında sürdürülecek çalışmalara olumlu katkı sağlayacaktır.....	3,63
Moderator yönetime yeterli derecede hakimdi	3,67

Ek 6. TÜSSİDE Çalıştay Değerlendirme Anketi Sonuçları (Devam)

5. 2023 Dünyasında Türkiye Senaryoları (09 Kasım 2002) 3.52

Moderator: Prof. Dr. Nüket Yetiş

Moderator açık ve anlaşılır bir dil kullandı	3,54
Çalışmada uygulanan yöntem uygun şekilde tanımlandı.....	3,42
Çalışma "Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi" kapsamında sürdürülecek çalışmalara olumlu katkı sağlayacaktır.....	3,50
Moderator yönetime yeterli derecede hakimdi	3,62

6. 2023 Türkiye Vizyonu Çalışması (09 Kasım 2002) 3.68

Moderator: Prof. Dr. Nüket Yetiş

Moderator açık ve anlaşılır bir dil kullandı	3,65
Çalışmada uygulanan yöntem uygun şekilde tanımlandı.....	3,81
Çalışma "Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi" kapsamında sürdürülecek çalışmalara olumlu katkı sağlayacaktır.....	3,58
Moderator yönetime yeterli derecede hakimdi	3,69

Ekleme İstedikleriniz:

- ✓ Doğal gruplaşmalar belki birbirinden daha farklı, vizyonlar çıkarırdı. 1-2-4-8'li vizyonları oluştururken insanlar istedikleri gruplara katılsaydı, belki daha taraflı olurdu ama beylik laflar daha az olurdu.

7. Paylaşım ve Değerlendirmeler (09 Kasım 2002) 3.78

Moderator: Prof. Dr. Nüket Yetiş

Moderator açık ve anlaşılır bir dil kullandı	3,76
Çalışmada uygulanan yöntem uygun şekilde tanımlandı.....	3,79
Çalışma "Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi" kapsamında sürdürülecek çalışmalara olumlu katkı sağlayacaktır.....	3,75
Moderator yönetime yeterli derecede hakimdi	3,83

Ek 6. TÜSSİDE Çalıştay Değerlendirme Anketi Sonuçları (Devam)

Ekleme İstedikleriniz:

- ✓ Çalışma amaçlanan hedefine tam anlamıyla ulaşmadı. Senaryolar misyon için kullanılmadı.

8. Genel Değerlendirmeler 3.75

Çalıştay etkili ve ilgi çekici bir biçimde başladı	3,37
Çalışma programı etkin bir biçimde tasarlanmıştı	3,30
Çalışma ortamı, katılımı teşvik ediciydi	3,67
Yargılayıcı olmayan ve güven verici bir ortam oluşturuldu	3,85
Yerleşim düzeni çalışmaya uygundu.....	3,63
Çalışma süresince olumlu bir atmosfer vardı	3,89
Çalışma sırasında araştırmacıların alaka ve tutumları olumluydu	3,74
Çalışma süresince gereksinim duyulan her türlü destek araştırmacılar tarafından etkin şekilde karşılandı	3,93
TÜSSİDE çalışanlarının alaka ve tutumları olumluydu	3,96
Konular hakkında dağıtılan çalışma notları beklentilerimi karşılıyor	3,52
Çalışma sırasında faydalanılan yardımcı araç gereçler (tepegöz, projeksiyon cihazı vs.) yeterli olup etkili bir biçimde kullanılmıştır.....	3,89
Çalışma salonundaki ikram yeterli düzeydeydi.....	3,93
Genel ikram yeterli düzeydeydi	3,93
Otel hizmetlerinden memnunum	3,68
Yemek hizmetlerinden memnunum.....	3,85
Bu çalışma programına ayırdığım zaman ve emeğe değdi	3,81

Ek 6. TÜSSİDE Çalıştay Değerlendirme Anketi Sonuçları (Devam)

Bu ankette sorulmayan değerlendirmeleriniz nelerdir?

- ✓ Katılımcılardan bir bölümü bu tür bir çalışmaya katkıda bulunabilecek nitelikte değildi. Bu ortalamayı ve çalışmanın verimini önemli ölçüde düşürdü. Daha sınırlı ve seçilmiş bir grupta daha verimli bir sonuç alınır. Roundtable şeklinde oturumlar da bu çerçevede olumlu katkı yapar. Küçük sunuşlarla başlanıp ortak çalışmalarla devam edilebilir. Sonuçta hepimize çok teşekkürler, nihai düşüncem yararlı olduğu.
- ✓ Kişisel olarak bir zenginleşme duygusu edindim. Farklı ve paralel yaklaşımlar zihnimi açtı. Teşekkür ederim. H. Engin
- ✓ Dosyalarımız karton olabilir miydi? (daha pahalıdır bilemiyorum) Bize şeker yerine kuruyemiş (dut kurusu, kuru üzüm, incir vb.) verebilir miydiniz?
- ✓ Her şey mükemmel. Bu arama toplantısının yöntemi çok güzel. Bir kopyasını edinebilir miyiz?
- ✓ Toplantıya katılanlar daha özenle belirlenmeli ve ön çalışma yapılmalıydı.
- ✓ Teşekkür ederim.

Ek 7. Çalıştay Programı

8 Kasım 2002 Cuma

- 14.00-14.30 Açılış ve Tanışma
- 14.30-14.50 Çalışma Programının Yöntemi
- 14.50-15.30 Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması -1
- 15.30-15.45 Çay / Kahve Arası
- 15.45-16.55 Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Kriterlerin Saptanması -2
- 16.55-19.00 Akşam Yemeği
- 19.00-20.15 Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (drivers of change) Belirlenmesi 1
- 20.15-20.30 Çay / Kahve Arası
- 20.30-22.30 Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (drivers of change) Belirlenmesi 2

9 Kasım 2002 Cumartesi

- 08.30-10.30 Dünyadaki Temel Eğilimlerin ve İtici Güçlerin (drivers of change) Türkiye'nin Rekabet Gücüne Etkisinin Belirlenmesi
- 10.30-10.45 Çay / Kahve Arası
- 10.45-12.30 2023 Dünyasında Türkiye Senaryoları -1
- 12.30-13.30 Öğle Yemeği
- 13.30-15.00 2023 Türkiye Vizyonu Çalışması
- 15.00-15.15 Çay / Kahve Arası
- 15.15-18.00 Paylaşım ve Değerlendirmeler

Ek 8. Çalıştay Kapanışında Çekilen Fotoğraf

